

Ὅμιλία 18η

(Αποκ. 2, 24)

Ἡ σωτηρία ἀνήκει στό *λεῖμμα* τῶν πιστῶν.
Τί εἶναι ἡ Παράδοση τῆς Ἐκκλησίας.

Ἦ μὴν δὲ λέγω τοῖς λοιποῖς τοῖς ἐν Θυατείροις, ὅσοι οὐκ ἔχουσι τὴν διδαχὴν ταύτην, οἵτινες οὐκ ἔγνωσαν τὰ βαθέα τοῦ σατανᾶ, ὡς λέγουσιν· οὐ βάλλω ἐφ' ὑμᾶς ἄλλο βάρος· πλὴν ὃ ἔχετε κρατήσατε ἅχρῃς οὗ ἂν ἴξω.»¹

Ἦδη ἀναλύσαμε, ἀγαπητοί μου, τὴν προηγούμενη Κυριακή ποιὰ εἶναι αὐτὰ τὰ βαθέα τοῦ Σατανᾶ καὶ ποιοὶ εἶναι οἱ παρασυρόμενοι σ' αὐτά. Τὰ βαθέα τοῦ Σατανᾶ, εἶπαμε, εἶναι κάθε γνωστικῆς χροιάς αἵρεση ἢ σωματεῖο ἢ σύλλογος ἢ ὅ,τι ἄλλο θέλετε πεῖτε, ἓνα ἐκ τῶν ὁποίων εἶναι καὶ ὁ Μασονισμός. Εἶχαμε μάλιστα διὰ πολλῶν ἀποδείξει, μέ δικές τους ἀποδείξεις, ὅτι ὁ Μασονισμός εἶναι γνωστικῆς διαστάσεως, τὸν ὁποῖο Γνωστικισμό ὁ Κύριος καταδικάζει. Ὅμοίως καταδικάζει καὶ τὴ Θεοσοφία· ἐξ ἄλλου ἡ Θεοσοφία ὑπάρχει μέσα στὸν Μασονισμό.² Ὅλα αὐτὰ εἶδαμε ὅτι ὁ Κύριος

1. Ἀποκ. 2, 24-25.

2. Θεοσοφία εἶναι ἓνα φιλοσοφικοθηρησκευτικὸ γνωστικὸ ρεῦμα, συνέχεια καὶ σύνθεση τοῦ ἀρχαίου Νεοπλατωνισμοῦ καὶ τοῦ Γνωστικισμοῦ, πού, ὑπὸ τὴν νεότερη μορφή του, προβαλλόταν κυρίως

τά χαρακτηρίζει *βαθέα τοῦ Σατανᾶ*.

Ἐκεῖνοι πού παρὰσύρονται εἶναι δυστυχῶς βαπτισμένοι Χριστιανοί, πού τελικά ὄχι μόνο βεβηλώνουν μέ τήν ἀποστασία τους τό Χρίσμα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος πού πῆραν, ἀλλά σιγά-σιγά, ὅσο προχωροῦν στίς μυήσεις, τόσο καί περισσότερο ἐχθρικοί καθίστανται πρός τήν Ἐκκλησία. Ἐπιτίθενται κατά τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία τούς ἀναγέννησε, τούς ζωοποίησε πνευματικά, καί τώρα χαλκεύουν τά πάντα ἐναντίον της. Εἶναι γνωστό πῶς αἰσθάνονται οἱ Μασόνοι γιά τήν Ἐκκλησία. Ἄν ἦταν δυνατόν, νά μή δοῦν Χριστιανό στά μάτια τους!

Θυμᾶμαι, ἀγαπητοί μου, ὅτι κάποτε –σᾶς τό ἔχω

ἀπό τήν Θεοσοφική Ἐταιρεία (ἰδρυμένη τό 1875), μέ εἰσηγήτρια τήν Ρωσίδα διάμεσο (*medium*) Ἑλενα Μπλαβάτσκυ, τώρα δέ προβάλλεται ἀπό τήν κίνηση τοῦ *New (Aquarian) Age*. Εἶναι τεκμηριωμένη ἡ ἐπίδραση τῆς Θεοσοφίας ἐπὶ τῆς Μασονίας, μέ κυριότερο χαρακτηριστικό τή θεοσοφική διδασκαλία περί ἑνός μελλοντικοῦ, τελευταίου *Παγκόσμιου Ἐκπαιδευτοῦ*. Βάσει τῶν γραπτῶν τῆς Μπλαβάτσκυ, τῶν ἐπαινετικῶν γιά τόν Σατανᾶ-ὄφι, ὅσο καί τῆς ὀνομασίας ἑνός ἐκ τῶν περιοδικῶν της, *The Lucifer* (Ὁ Ἑωσφόρος), προκύπτει ὅτι ὁ ὅρος *Θεοσοφία* προέρχεται στήν πραγματικότητα ἀπό τό θεός-ὄφης, καί ὄχι ἀπό τήν θεοῦ σοφία. Ἡ Μπλαβάτσκυ ἔγραψε χαρακτηριστικά στό ἔργο της *Ἡ Μυστική Διδασκαλία* (*The Secret Doctrine*): Ὁ Σατανᾶς εἶναι ἐκεῖνος ὁ ἄγγελος πού ἦταν ἀρκετά ὑπερήφανος γιά νά πιστεῖται ὅτι εἶναι ὁ ἴδιος θεός· ἀρκετά γενναῖος γιά νά ἐξαγοράσει τήν ἀνεξααρτησία του ἐναντι τοῦ τιμήματος νά ὑποφέρει καί νά βασανίζεται αἰωνίως [...] Ὁ Σατανᾶς, ὁ ὄφης τῆς Γενέσεως, εἶναι ὁ ἀληθής δημιουργός καί εὐεργέτης, ὁ πατέρας τῆς πνευματικῆς ἀνθρωπότητος [...] Καί αὐτός πού πρῶτος ψιθύρισε «ἐν ᾗ ἂν ἡμέρα φάγητε ἀπ' αὐτοῦ ἔσθε ὡς Ἐλοχίμ, γινώσκοντες καλόν καί πονηρόν» μπορεῖ νά ἐκτιμηθεῖ μόνον ὑπό τό φῶς ἑνός Σωτῆρα. (Ἀνάκτηση 24-1-2024 ἀπό: <https://www.impantokratoros.gr/theosophia.el.aspx>)

ξαναπεῖ πολύ παλιά· ἤμουν ἔφηβος, καί τό θυμᾶμαι ἀκόμα, θά μοῦ μείνει ἀλησμόνητο· τό εἶχα δεῖ ἰδίους ὁμμασι, μέ τά ἴδια μου τά μάτια!– ἔπεσε στά χέρια μου ἓνα μασονικό βιβλίο, πού ἦταν κάποιου γνωστοῦ μας πού εἶχε πεθάνει νέος, καί ἡ μάνα μοίραζε τά πράγματα τοῦ γιοῦ της τοῦ μακαρίτη. Εἶχε δώσει καί στή μητέρα μου ἓνα βιβλίο, λέγοντάς της: *Πάρε αὐτό γιά τόν γιό σου, πού διαβάξει.* Ἀγράμματη γυναίκα ἦταν ἡ μάνα του, καλή γυναίκα. Ὁ γιός της –ἐμεῖς οὔτε τό ξέραμε, οὔτε τό εἶχαμε ὑποπτευθεῖ ποτέ, ἄν καί ἦταν γνωστός μας, πολύ γνωστός μας– ἦταν Τέκτων, Μασόνος.

Ἐγώ ἄρχισα νά τό διαβάζω τό βιβλίο αὐτό. Σημειώστε δέ ὅτι γιά πρώτη φορά τό θέμα τοῦ Μασονισμοῦ τό εἶχα διαβάσει στόν καθηγητή Παναγιώτη Τρεμπέλα, στό βιβλίο του περί Μασονισμοῦ,³ σέ ἡλικία δέκα ἔξι ἐτῶν, καί εἶχα κάποια ἐνημέρωση. Θυμᾶμαι λοιπόν ὅτι ἀφοῦ τό σκάλισα ἀρκετά τό βιβλίο αὐτό, στήν ἀρχή ἑνός κεφαλαίου –μάλιστα ἦταν ἀριστερά, θυμᾶμαι καί τή θέση– εἶχε ἓνα ὀμικρον κεφαλαῖο μέ μία δασεῖα, καί ἔλεγε: *Ἐάν ἐγνώριζαν οἱ Χριστιανοί τί σημαίνει αὐτό τό σύμβολο, θά μᾶς ἔκαιαν ζωντανούς!...* Τό διάβασα μέ τά ἴδια μου τά μάτια, ἀγαπητοί μου· σᾶς λέω ἀλήθεια. Καί θυμᾶμαι ὅτι πῆρα τό βιβλίο αὐτό –εἶχα λίγο θορυβηθεῖ– καί πῆγα σ' ἓναν φίλο τοῦ μακαρίτη καί τοῦ λέω: *Γιά κοιτάξτε! Ἐγώ δέν μπόρεσα ποτέ νά φαντασῶ ὅτι ὁ μακαρίτης ἦταν Μασόνος!* Μόλις τό εἶδε στά χέρια μου τό βιβλίο, ἀγαπητοί μου, μοῦ τό ἄρπαξε καί τό ἐξαφάνισε. Τό ἐξαφάνισε! Δέν τό ἔχω πιά στά χέρια μου.

3. Ἐκδ. Ἀδελφότης Θεολόγων Ἡ Ζωή, Ἀθῆναι 1932.

Ἦθελα νά σᾶς δείξω πῶς σκέφτονται οἱ Τέκτονες. Ἀλλά τό ἔχουμε δεῖ καί στά πράγματα, πόσο στρέφονται ἐναντίον τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, ἐπειδὴ ἀκριβῶς ὁ Μασονισμός εἶναι θρησκεία, καί μάλιστα τί θρησκεία... δαιμονική! Βεβαίως πᾶσα θρησκεία ἔξω τοῦ Χριστιανισμοῦ εἶναι δαιμονική θρησκεία, εἶναι κατασκευάσμα τοῦ Διαβόλου· ἀλλά ὅπως ἰδιαιτέρως καί κατ' ἐξοχήν εἶναι ὁ Μασονισμός, ὁ ὁποῖος, κατὰ τόν χαρακτηρισμό τοῦ Κυρίου, εἶναι *τά βαθέα τοῦ Σατανᾶ*. Ἀντιλαμβάνεσθε λοιπόν πῶς αὐτοί οἱ ἄνθρωποι, ἐφόσον εἶναι ὁπαδοί θρησκείας ἀνταγωνιζόμενης τόν Χριστιανισμό, πῶς πρέπει νά αἰσθάνονται γιά τόν Χριστιανισμό καί γιά τοὺς Χριστιανούς.

Ἀλλά πρὸς ἐκείνους πού δέν παρασύρθηκαν, ὅπως ἀναφέρεται στήν ἐπιστολή, καί πού βρίσκονταν γύρω ἀπὸ τόν ἐπίσκοπο, σημειώνει ὁ Κύριος *τά ἐξῆς*: «Ὑμῖν δὲ λέγω», σ' ἐσᾶς ἀπευθύνομαι, «*τοῖς λοιποῖς*», στοὺς ὑπολοίπους, «*τοῖς ἐν Θυατείροις*», πού κατοικεῖτε *στά Θυάτειρα*, «*ὅσοι οὐκ ἔχουσι τὴν διδαχὴν ταύτην*», ὅσοι δέν δεχθήκατε αὐτὴν τὴν διδαχή, δέν παρασυρθήκατε, «*οἵτινες οὐκ ἔγνωσαν τὰ βαθέα τοῦ σατανᾶ, ὡς λέγουσιν*». Ὡστε τώρα στρέφεται πρὸς τοὺς «*λοιπούς*». Πρῶτα στράφηκε πρὸς ἐκείνους πού εἶχαν παρασυρθεῖ ἀπὸ τὴν *γυναίκα-Τεξάβελ*, τό σύμβολο τῆς ἀποστασίας καί τοῦ δαιμονισμοῦ· τώρα στρέφεται πρὸς τοὺς «*λοιπούς*», πρὸς τοὺς πιστούς: *Σ' ἐσᾶς τοὺς ὑπολοίπους μιλάω τώρα, τοὺς λίγους· σ' ἐσᾶς πού δέν παρασυρθήκατε· σ' ἐσᾶς πού μέινετε ἀπευθύνομαι*.

Ἐνα εἶναι ἀλήθεια· ὅτι πάντοτε θά μένει μία μερίδα τοῦ λαοῦ πιστὴ στὸν Κύριο· εἶναι ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκ-

κλησία. Ὅμως, παρ' ὅλες τίς κακοπάθειές της, παρ' ὅλες τίς περιπέτειες τοῦ σκάφους της μέσα στό πέλαγος τῆς Ἱστορίας, ἡ Ἐκκλησία ἡ Ὁρθόδοξη θά μένει πάντοτε πιστή στόν Χριστό. Βεβαίως θά τήν ἀποτελοῦν οἱ λοιποί, δηλαδή οἱ ὑπόλοιποι, οἱ σταθεροί, οἱ σωστοί Χριστιανοί, αὐτοί πού δέν παρασύρονται ἀπό τούς ποικίλους ἀνέμους καί τά τεχνάσματα τῆς κυβείας –τῆς δολιότητος– τῶν πονηρῶν ἀνθρώπων τῆς κάθε ἐποχῆς.⁴ Θά μένει λοιπόν τό ὑπόλοιπο, τό «λεῖμμα», αὐτοί πού δέν κάμπτουν τράχηλον καί γόνυ στίς ποικίλες μορφές καί παραλλαγές τῆς ψευδοθεότητος τοῦ Βάαλ.

Καί νά τί λέει πάνω σ' αὐτό ἡ Ἁγία Γραφή, ὁ ἀπόστολος Παῦλος: «Κατέλιπον ἑμαυτῷ –λέει ὁ Θεός– ἐπτακισχιλίους ἄνδρας, οἵτινες οὐκ ἔκαμψαν γόνυ τῷ Βάαλ. οὕτως οὖν καί ἐν τῷ νῦν καιρῷ λεῖμμα κατ' ἐκλογὴν χάριτος γέγονεν.»⁵. Ὁ Ἀπόστολος, γράφοντας στούς Ρωμαίους τήν ἐπιστολή του, θυμᾶται ἐκεῖνο τό παλιό περιστατικό, πού ἀναφέρουν τά βιβλία Βασιλειῶν, μέ τίς περιπέτειες τοῦ προφήτη Ἡλία στό βόρειο βασίλειο.

Ὁ βασιλιάς τοῦ βορείου βασιλείου, ὁ Ἀχαάβ, μέ τήν σύζυγό του Ἰεζάβελ, τή φοβερή ἐκείνη γυναίκα –τό πρωτότυπο τῆς γυναίκας τῶν Θυατείρων, ἀλλά κι αὐτή θῦμα τῆς εἰδωλολατρίας της, γιατί στήν πραγματικότητα πίσω καί ἀπ' αὐτήν ἦταν ὁ Διάβολος–, εἶχε παρασύρει τόν λαό στή λατρεία τοῦ Βάαλ.

4. Βλ. Ἐφεσ. 4, 14.

5. Ρωμ. 11, 4-5. Καί στήν Παλαιά Διαθήκη τό λεῖμμα σωζόταν, εἰδικά στίς δύσκολες ἀπό πνευματικῆς ἀπόψεως ἐποχές, ὅπως εἶναι καί ἡ δική μας σήμερα (Ἠσ. 6, 13. 10, 22-23. Ρωμ. 9, 27-28).

Καί ὁ προφήτης Ἡλίας, γεμῆτος παράπονο, στρέφεται πρὸς τὸν Θεό καί τοῦ λέει: Ἐγώ, Κύριε, ἀπέμεινα μονώτατος. Ἐγώ μόνο... μόνο ἐγώ! Κανένας ἄλλος δέν Σέ λατρεύει· ὅλοι λατρεύουν τὸν Βάαλ! Προφήτης ἦταν· ὅμως δέν τοῦ τό εἶχε ἀποκαλύψει ὁ Θεός. Τώρα ὅμως τοῦ τό ἀποκαλύπτει. Ὁχι, τοῦ λέει ὁ Θεός, δέν εἶσαι μόνος. Μή νομίσεις ὅτι εἶσαι μόνος. Εἶναι αὐτό τό παράπονο πού λέμε κάποτε κι ἐμεῖς: Μά ποιοί θά σωθοῦν; Μά ὑπάρχουν σήμερα Χριστιανοί; Ναί, ὑπάρχουν!

Καί τοῦ ἀποκαλύπτει ὁ Θεός τοῦ προφήτου Ἡλίου καί τοῦ λέει: Ἐπτά χιλιάδες ἄνδρες ἔχουν μείνει πιστοί σ' ἐμένα· αὐτοί δέν ἔκαμψαν γόνυ στόν Βάαλ.⁶ Καί ἂν ἦταν ἐπτά χιλιάδες μόνο οἱ ἄνδρες, βάλτε καί τούς σπιντικούς τους νά δεῖτε πόσοι γίνονται! Ἴσως, τό λιγότερο, πενήντα χιλιάδες ἄνθρωποι ἦταν στό βόρειο βασίλειο πού εἶχαν μείνει πιστοί στόν Θεό. Κρύβονταν· δέν τολμοῦσαν νά ξεμυτήσουν, διότι τούς περίμενε ἡ σφαγή—ἄλλο θέμα. Ἀλλά εἶχαν μείνει πιστοί στόν Θεό.⁷

Ἔτσι, ὁ ἀπόστολος Παῦλος, γράφοντας στούς Ρωμαίους, λέει: «οὕτως οὖν καὶ ἐν τῷ νῦν καιρῷ λείμμα κατ' ἐκλογὴν χάριτος γέγονεν»⁸. Ἔτσι λοιπόν καί τώρα, ὅπως τότε, ἔχει μείνει κάποιο ὑπόλοιπο πιστῶν, σύμφωνα μέ ἐκλογή πού ἔκανε ὁ Θεός κατὰ χάριν. Καί τώρα τό ἴδιο συμβαίνει. Ἐκείνη ἡ ἀμαρτωλή Ρώμη θά σταθεῖ τό σύμβολο τῆς νέας Βαβυλώνας. Καί νά τό θυμώσατε· ὅταν προχωρήσουμε στό κείμενο, πρῶτα ὁ

6. Δ' Βασ. 18, 22. 19, 10· 14. Ρωμ. 11, 4.

7. Βλ. Γ' Βασ. 19, 14-18.

8. Ρωμ. 11, 5.

Θεός, θά δοῦμε νά περιγράφεται ἡ *Βαβυλώνα*, ἡ πόρνη ἡ μεγάλη, πού μέθυσε, ὅπως λέει, τούς λαούς τῆς γῆς μέ τίς πορνεῖες τῆς καί μέ τό μεθυστικό πορνικό κρασί τῆς...⁹ Καί αὐτή εἶναι ἡ Ρώμη –σύμβολο ὅμως– ἡ τότε εἰδωλολατρική Ρώμη. Μέσα σ' ἐκείνη τήν ἀμαρτωλή πόλη στέλνεται ἡ *Πρός Ρωμαίους* ἐπιστολή· σ' αὐτή τήν πόλη, πού τότε βασίλευε ὁ Νέρων.

Καί ὁ Ἀπόστολος τώρα γράφει: *Ἀγαπητοί μου Χριστιανοί Ρωμαῖοι· ὅπως τότε, στήν ἐποχή τοῦ προφήτου Ἡλίου, ἔτσι καί τώρα ὑπάρχει τό ὑπόλοιπο, πού εἶστε ἐσεῖς, κατ' ἐκλογήν χάριτος. Εἴστε ἐσεῖς!*

Ἀδελφοί μου, πρέπει νά σᾶς πῶ κάτι κι ἐγώ μέ τή σειρά μου. Ἔχουμε τήν πληροφορία ὅτι ἀνήκουμε στό *λεῖμμα*; Ἔχουμε, ἀγαπητοί μου, τήν πληροφορία ὅτι, ἂν ἀνήκουμε στό *λεῖμμα* τῆς Ἐκκλησίας, θά ἐξακολουθήσουμε νά ἀνήκουμε; Μήπως κάποια ὥρα, κάποια στιγμή πού ἴσως τά συμφέροντά μας θίγονται, θά καμφθοῦμε; Γνωρίζουμε ὅτι λίγοι θά εἶναι ἐκεῖνοι πού θά ἔχουν μείνει πιστοί ὅταν θά ἔλθει ὁ Κύριος ξανά στή γῆ;¹⁰ Τό *λεῖμμα* θά σωθεῖ! νά τό ξέρουμε. Τό *λεῖμμα* θά σωθεῖ! τό λέει σαφῶς αὐτό ὁ ἀπόστολος Παῦλος.¹¹

Αὐτό ὅμως, τό ὅτι μόνο τό *λεῖμμα* θά σωθεῖ, δέν πρέπει καθόλου νά μᾶς πτοεῖ, καί νά ποῦμε: *Μόνο τό λεῖμμα θά σωθεῖ...* Ναί, αὐτό θά σωθεῖ, καί πρέπει νά μᾶς χαλυβδώνει.¹² Ἐνα νά ἐπιζητοῦμε: νά ἀνήκουμε

9. Ἀποκ. 14, 8. 12, 2-3.

10. Βλ. Λουκᾶ 18, 8.

11. Βλ. Ρωμ. 9, 27. Ἡσ. 10, 22. Σοφ. 2, 9. Ἀποκ. 11, 1-2, κ.ἀ. Πρβλ. Εὐσεβίου Καισαρείας, *Εὐαγγελική Ἀπόδειξις*, 2, 3, 48, PG 22, 125A. Μ. Βασιλείου, *Εἰς τὸν προφήτην Ἡσαΐαν*, Δ', PG 30, 340B.

12. Βλ. Λουκᾶ 13, 23. 18, 24-27.

στό *λεῖμμα*! νά ἀποκτήσουμε τή συνείδηση ὅτι ἀνήκου-
με στό *λεῖμμα*!

Νά σᾶς τό πῶ αὐτό πιό πρακτικά. Βλέπετε τοὺς γύ-
ρω μας πού εἶναι βαπτισμένοι. Θά σωθοῦν ὅμως ὅλοι;
Μήπως καί οἱ Ἰσραηλῖτες δέν ἦταν ὅλοι ὁ λαός τοῦ
Θεοῦ; Καί ὅμως, μέσα στόν λαό τοῦ Θεοῦ ὑπῆρχε
λεῖμμα. Ἄν τό θέλετε, καί στοὺς χρόνους τοῦ Χριστοῦ,
ὅταν ὁ Χριστός γεννήθηκε, ὑπῆρχε *λεῖμμα*. Πάντα ὑ-
πάρχει αὐτό τό *λεῖμμα*, τό ὑπόλοιπο.

Προσέξτε τώρα νά δεῖτε. Ποιό ἦταν αὐτό τό *λεῖμ-*
μα; Ἦταν ἐκεῖνοι πού ἀποδέχονταν τίς προφητεῖες καί
τίς ἐρμήνευαν ὀρθά: ὁ Συμεὼν ὁ Θεοδόχος, ἡ Ἄννα ἡ
προφήτιδα, ὁ Ζαχαρίας καί ἡ Ἐλισάβετ, οἱ γονεῖς τῆς
Θεοτόκου, οἱ οἰκογένειες τῶν Ἀποστόλων. Ὅλοι αὐτοί
ἦταν τό *λεῖμμα*, πού περιμέναν ὀρθῶς τὸν Μεσσία, γι'
αὐτό καί τὸν ἀποδέχθηκαν.

Εἶναι δέ χαρακτηριστικό –ἐκεῖ στό *Κατά Λουκᾶν*
εὐαγγέλιο τό γράφει– ὅτι ἡ προφήτιδα Ἄννα ἔλεγε σέ
ὅσους ἔμπαιναν μέσα στόν Ναό γιὰ νά προσκυνήσουν
–ὄχι ὅμως σέ ὅλους, ἀλλά μόνο σέ ὅσους εἶχαν τήν ἐλ-
πίδα τους σωστά στόν Μεσσία– τοὺς ἔλεγε ἡ Ἄννα: Ὁ
Μεσσίας ἦλθε! Μόνο σέ ὅσους εἶχαν σωστή ἀντίληψη
περί τοῦ Μεσσίου, σ' αὐτούς ἔλεγε ἡ Ἄννα: Ὁ *Μεσσί-*
ας ἦλθε! Γεννήθηκε! Ἦλθε, ἐδῶ εἶναι! Ἦλθε!... Σπου-
δαῖο! Ἦταν ἓνας πρόδρομος πρὶν ἀπὸ τὸν Πρόδρομο ἡ
Ἄννα ἡ προφήτιδα, ἐκεῖνη ἡ χήρα, μέ τὰ ὀγδόντα τέσ-
σερά της χρόνια... καί λοιπά.¹³

Λοιπόν, ἄς τό ξέρουμε, τό ὅτι τό *λεῖμμα* μόνο θά

13. Βλ. *Λουκᾶ* 2, 36-38.

σωθεῖ δέν πρέπει νά μᾶς πτοεῖ. Μή βλέπουμε τούς ἅπ' ἔξω τί κάνουν· μή λέμε: *Μά δέν βλέπεις τί κάνει ὁ Ἄλφα; τί κάνει ὁ Βῆτα;* Ἄς εἴμαστε ὅλοι Χριστιανοί στήν ταυτότητα· θά σωθοῦν οἱ λίγοι! Θά ἔλεγα ἀκόμη ὅτι τό *λεῖμμα* ὑπάρχει, ἴσως-ἴσως, καί σ' αὐτόν τόν κληρο! Παντοῦ ὑπάρχει.

Μήπως δέν εἶχε παρασυρθεῖ, στήν παλιά ἐποχή στόν Ἰσραήλ, μέ τίς πτώσεις καί τίς ἐπιρροές πού εἶχε δεχθεῖ, δέν εἶχε παρασυρθεῖ καί ὁ κληρος; Σέ φοβερό βαθμό οἱ Λευῖτες εἶχαν παρασυρθεῖ. Ὅχι ὅλοι. Ὅχι! Ὅσοι δέν θέλησαν νά παρασυρθοῦν ἔφυγαν ἀπό τό βόρειο βασίλειο καί πῆγαν στό νότιο, πού διατηροῦσε τή λατρεία τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ.¹⁴

Ἔτσι, θά σᾶς ἔλεγα, ἂν ἔχουμε αὐτή τήν ἐσωτερική πληροφορία ὅτι ἀποτελοῦμε τό «*λεῖμμα ἐν τῷ νῦν καιρῷ*», τότε ἄς ἀκούσουμε τί ἔχει ἐπί πλέον νά μᾶς πεῖ ὁ Κύριος στήν ἐπιστολή του:

«Οὐ βάλλω ἐφ' ὑμᾶς ἄλλο βάρος· πλὴν ὃ ἔχετε κρατήσατε ἄχρις οὗ ἂν ἤξω»¹⁵. Δέν θά σᾶς ἐπιβάλω ἄλλο βάρος· κρατῆστε ὅμως ἐκεῖνο πού ἔχετε ἕως ὅτου ξανάρθω. Βαρυσήμεντος αὐτός λόγος τοῦ Κυρίου, ἀγαπητοί μου, βαρυσήμεντος! ἄς τόν προσέξουμε.

14. Ὁ Ἱεροβοάμ, ὅταν ἔγινε βασιλιάς τοῦ βορείου βασιλείου (930 π.Χ.), ἐπανάφερε τήν εἰδωλολατρία στόν λαό τοῦ Ἰσραήλ, ἐγκαταλείποντας τήν πατρῶα πίστη. Κατασκεύασε δύο χρυσά μοσχάρια καί ἔδωσε ἐντολή στόν λαό νά τά λατρεύουν ὡς θεούς. Ἀκόμη κατασκεύασε καί ναούς στά ψηλότερα σημεῖα καί τοποθέτησε ἱερεῖς ἀπό τόν λαό πού δέν κατάγονταν ἀπό τή φυλὴ Λευί. Ἔτσι, πολλοὶ ἱερεῖς καί λευῖτες ἐγκατέλειψαν τό βόρειο βασίλειο καί ἦρθαν στό νότιο, τοῦ Ροβοάμ, στήν Ἰουδαία (*Β΄ Παρ.* 11, 13-17).

15. *Ἀποκ.* 2, 24-25.

Τί εἶναι ἐκεῖνο πού ἔχουμε καί πού μᾶς δόθηκε ὡς ἐντολή ἀπό τόν Κύριο νά τό κρατήσουμε;

Εἶναι τό Εὐαγγέλιό του. Ἐκεῖνο πού ἔχεις. Ἄλλο βάρος δέν θά σοῦβάλω, δέν θά σοῦ γράψω παραπάνω Εὐαγγέλια· αὐτό μόνο, τό Εὐαγγέλιο. Αὐτό εἶναι, πού σοῦ βάξω στά χέρια καί σοῦ τό ὀνομάζω "βάρος". Εἶναι ἡ πίστη τοῦ Χριστοῦ· ἀλλά ὁλόκληρη ἡ πίστη τοῦ Χριστοῦ, ἀνόθευτη, ὅπως μᾶς τήν παρέδωσαν οἱ Ἀποστολοι καί οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας μας.

Ἀλλά σκεφθήκαμε, ἀγαπητοί μου, αὐτός ὁ θησαυρός, πού μᾶς παρέδωκε ὁ Κύριος, τί ἀκριβῶς εἶναι; Σκεφθήκαμε τί πλοῦτος ἀνεκτίμητος εἶναι; Καί ἐμεῖς οἱ Ὁρθόδοξοι ἔχουμε αὐτόν τόν πλοῦτο, πού, ἂν ἔπρεπε νά τόν καταγράψουμε, θά μέναμε ἄφωνοι μπροστά στό μέγεθος τῆς τιμῆς του – ἂν ἔχει τιμή κι ἂν μπορούσαμε ποτέ νά καταγράψουμε ὅ,τι ἀκριβῶς σάν θησαυρό ἔχουμε!

Μόνο μιά ἀναφορά κατά τομεῖς θά κάνουμε στόν θησαυρό αὐτόν, γιά νά μπορέσουμε κάπως νά ἐκτιμήσουμε τά πράγματα.

Καί πρῶτα-πρῶτα, εἶναι ἡ Ἁγία Γραφή. Πελώριος θησαυρός... ἡ Ἁγία Γραφή! Ὡ, ἂν κάποτε μαθαίναμε τί εἶναι ἡ Ἁγία Γραφή... εἰδικότερα ἡ Καινή Διαθήκη... εἰδικότατα γιά μᾶς τούς Ἑλληνες (σέ ἐλληνικό ἀκροατήριο μιλάω αὐτήν τή στιγμή), ἀφοῦ εἶναι γραμμένη στήν ἐλληνική γλῶσσα!

Δεύτερον· εἶναι ἡ θεία Λειτουργία. Ὡ, ἡ θεία Λειτουργία... διά τῆς ὁποίας ἔχουμε τό μυστήριο τῆς θείας Εὐχαριστίας, δηλαδή τό Σῶμα καί τό Αἷμα τοῦ Χριστοῦ, αὐτή τήν Δεσποτική Σάρκα, μέ τήν ὁποία γινόμα-

στε σύσσωμοι καί σύναιμοι!¹⁶

Τρίτον· εἶναι οἱ ἑπτὰ Οἰκουμενικές Σύνοδοι, ἀλλά καί οἱ Τοπικές Σύνοδοι, πού μέ τούς ἱερούς Κανόνες τους ρυθμίζουν τόν ἡθικό βίο καί κατοχυρώνουν τά δόγματα τῆς Πίστεώς μας, πού εἶναι τά *κάγκελα* ἐκεῖνα πού δέν μᾶς ἀφήνουν νά πέσουμε στήν πλάνη, καί νά χάσουμε τή σωτηρία.

Τέταρτον· εἶναι τά σοφά συγγράματα τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας μας, καί προπαντός τῶν Ἑλλήνων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας μας.

Πέμπτον· εἶναι ὁ Μοναχισμός, πού μέ τά ἄπειρα ἄνθη του, ἀγαπητοί μου, ἔδωσε τά ὀκτώ δέκατα τῶν Ἁγίων τῆς Ἐκκλησίας! Θά γνωρίζετε ὅτι οἱ περισσότεροι Ἅγιοι, κατά συντριπτική πλειοψηφία, προέρχονται ἀπό τόν μοναχικό βίο –αὐτόν πού τόσο βάλλεται... ἀλλά βάλλεται γιατί ἀπλούστατα ἔχει ἀξία.

Ἐκτον· ἔχουμε καί τίς ἀπαράμιλλες ἱερές Ἀκολουθίες! Ὅταν ἔρχονται οἱ ξένοι νά παρακολουθήσουν ἢ ἂν γίνει καμμία Ἀκολουθία στήν Εὐρώπη ἢ ὅπου ἀλλοῦ, μένουν ἐκπληκτοί. Αὐτοί οἱ Μαῦροι στήν Ἀφρική, ἀγαπητοί μου, προσελκύονται καί μόνο ἀπό τήν θεία Λειτουργία μας!

Καί ἂν θέλετε, σᾶς τό τεκμηριώνω καί ἱστορικά. Ἡ Ρωσία ἔγινε ὀρθόδοξη χριστιανική τόν 10ο αἰώνα. Καί ἡ Ρώμη εἶχε τήν παρουσία της στή Ρωσία, καί μάλιστα τήν ἐπηρεάζε κατά ἕναν τρόπο φοβερά ἔντονο, ὥς ὁ *δυτικός κόσμος*. Ἡ Ρωσία ὅμως ἔγινε ὀρθόδοξη καί ἐξαρτήθηκε ἀπό τό Πατριαρχεῖο Κωνσταντινουπό-

16. Βλ. *Ἰωάν.* 6, 56.

λεως, από τί λέτε; από τό μεγαλειῶ της θείας Λειτουργίας καί τή λατρευτική μουσική της! Οἱ Ρῶσοι ἔμειναν ἐκπληκτοί! Εἶπαν: Ἐδῶ κατεβαίνει ὁ Οὐρανός! Εἶδαν αὐτήν τήν ἱεροπρέπεια.¹⁷

Ὡ, ἂν ξέραμε τί εἶναι ὅλες αὐτές οἱ Ἀκολουθίες... οἱ ὅποῖες, ἐάν τίς βλέπαμε στή σειρά τους, δέν εἶναι τίποτε ἄλλο παρὰ μία εἰκοσιτετράωρη ἀδιάλειπτη Λειτουργία καί Δοξολογία πρὸς τόν Ἅγιο Τριαδικό Θεό.

Ἑβδομον· εἶναι καί ἡ δογματική Εἰκονογραφία. Καί ἡ Δύση ἁγιογραφεῖ· ζωγραφίζει ὅμως, κάνει ζωγραφίες! ἐνῶ αὐτή ἡ δογματική Ἁγιογραφία μας εἶναι κάτι ἀνεπανάληπτο καί ἀπαράμιλλο.

Ὀγδοον· εἶναι καί ἡ ἄφθονη, ἐκδεδομένη καί ἀνέκδοτη, Ὑμνογραφία μας. Ποιός θά μποροῦσε ποτέ νά ἀσχοληθεῖ –ἐκατοντάδες χρόνια!– γιὰ νά βγάλει ἀπό τά μουσεῖα κι ἀπό τίς βιβλιοθήκες, ὅχι μόνο τοῦ ἑλλαδικοῦ χώρου, ἀλλά ὅλου τοῦ κόσμου, ἀπό τά μουσεῖα τῆς Εὐρώπης καί τῆς Ἀμερικῆς, ὅλον αὐτόν τόν ὄγκο, τόν ἀνέκδοτο ὄγκο τῶν Πατέρων τῆς Ὑμνογραφίας;

17. Στό ρωσικό *Πρῶτο Χρονικό* (*Повесть временныхъ летъ*), πού γράφτηκε στό Κίεβο τόν 12ο αἰώνα, ὑπάρχει μιὰ ἐκθεση τῶν ἀπεσταλμένων τοῦ Ρώσου ἡγεμόνα στήν Κωνσταντινούπολη. Οἱ Πρέσβεις, ἀφοῦ παρακολούθησαν τήν ὀρθόδοξη βυζαντινὴ θεία Λειτουργία στὸν ἱερό Ναό τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας, μετέφεραν στὸν Βλαδίμηρο τίς ἐντυπώσεις τους: *Μᾶς ὁδήγησαν σέ κτήρια ὅπου λάτρευαν τόν Θεό τους, καί δέν γνωρίζουμε ἂν ἦμασταν στὸν Οὐρανὸ ἢ στή γῆ, ἐπειδὴ στή γῆ δέν ὑπάρχει τέτοια λαμπρότητα καί τέτοια ὁμορφιά, καί εἴμαστε σέ ἀμηχανία πῶς νά τήν περιγράψουμε. Γνωρίζουμε μόνο πῶς ἐκεῖ ὁ Θεός κατοικεῖ ἀνάμεσα στούς ἀνθρώπους.* (Ἀνάκτηση 27-1-2024 ἀπό: www.slideshare.net/lianako/ss-60958774).

Ποιός θά μπορούσε! Ἀνέκδοτα ἔργα, φοβερά, πλήθος, ὄγκος καταπληκτικός... ἀπ' ὅ,τι σώθηκε βέβαια ἀπό τίς ἀλλεπάλληλες φθορές καί καταστροφές πού ὑπέστησαν τά κειμήλια αὐτά!

Ἦνατον· εἶναι καί ἡ Μουσική. Θά ἔλεγα ἡ *βυζαντινὴ Μουσική*· ἀλλά, γιά νά ἀπλωθῶ σέ ὁλόκληρο τόν ὀρθόδοξο κόσμο, λέω ἡ *ιεροπρεπὴς Μουσική*. Ἦσως κάπου ἄλλου οἱ Ὀρθόδοξοι νά μὴν ἔχουν βυζαντινὴ μουσική· γι' αὐτό τό λέω αὐτό.

Καί ποιά εἶναι αὐτή ἡ *ιεροπρεπὴς Μουσική*;

Δέν εἶναι ἡ *θυμελική*, ἡ θεατρικὴ μουσική· δέν εἶναι οἱ κορῶνες τῆς Δύσεως! Μπορεῖ ἡ δυτικὴ μουσικὴ νά εἶναι ὡραία ὡς τέχνη· ὅμως δέν εἶναι *ιεροπρεπὴς*· δέν εἶναι! Ποτέ ὁ ἄνθρωπος δέν ἀνεβαίνει ὁλόψυχα στὸν Οὐρανὸ μ' ἐκείνη τὴ μουσική, τῆς Δύσεως, διότι ἀπλούστατα τοῦ ἱκανοποιεῖ μόνο ἓνα καλλιτεχνικὸ αἶσθημα. Ἐδῶ ὅμως δέν ἔχουμε μιὰ μουσική πού ἀπλῶς θά τέρπει, ἀλλά μιὰ μουσική πού θά προκαλέσει τό δέος, τὸν φόβο... καί θά ὑμνήσει τὴ δόξα τοῦ Θεοῦ, κατὰ ἓνα ἀληθινὰ ὀρθόδοξο ἦθος.¹⁸

Ἦχουμε, ἀκόμη, δέκατον, τοὺς Μάρτυρες, τοὺς Ἀγίους, τοὺς Ὁσίους!

18. Βλ. μεγ. Βασιλείου, *Ὁμιλία εἰς τὸν Α΄ Ψαλμόν*, PG 29, 212BC: «Ἐπειδὴ γὰρ εἶδε τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον δυσάγωγον πρὸς ἀρετὴν τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων, καὶ διὰ τὸ πρὸς ἡδονὴν ἐπιρροῦν τὸ ὀρθοῦ βίου καταμελοῦντας ἡμᾶς· τί ποιεῖ; Τὸ ἐκ τῆς μελωδίας τερπνὸν τοῖς δόγμασιν ἐγκατέμειξεν, ἵνα τῷ προσηνεῖ καὶ λείψ τῆς ἀκοῆς τὸ ἐκ τῶν λόγων ὠφέλιμον λανθανόντως ὑποδεξώμεθα. Διὰ τοῦτο τὰ ἑναρμόνια ταῦτα μέλη τῶν ψαλμῶν ἡμῖν ἐπινενόηται, ἵνα οἱ παῖδες τὴν ἡλικίαν, ἣ καὶ ὅλως οἱ νεαροὶ τὸ ἦθος, τῷ μὲν δοκεῖν μελωδῶσι, τῇ δὲ ἀληθείᾳ τὰς ψυχὰς ἐκπαιδεύονται.».

Τέλος, ἐνδέκατον, ἔχουμε καί τά ἅγια Λείψανά τους, θησαυρό ἀνεκτίμητο!¹⁹

Ὅλα αὐτά, πού σᾶς εἶπα πολύ σύντομα καί κατὰ τομεῖς, συνιστοῦν αὐτό πού λέμε Ὁρθόδοξη Χριστιανική Ἐκκλησία.

Καί τώρα τίθενται τά ἑξῆς ἐρωτήματα –προσέξτε:

Πρῶτον· εἶναι δυνατόν νά ἀμφισβητηθεῖ αὐτός ὁ θησαυρός;

Δεύτερον· εἶναι δυνατόν αὐτός ὁ θησαυρός πού ἀναφέραμε νά θεωρηθεῖ πολὺς καί βαρὺς, καί συνεπῶς νά χρήζει περικοπῆς;

Τρίτον· εἶναι δυνατόν ὁ θησαυρός αὐτός νά θεωρηθεῖ πεπαλαιωμένος, καί συνεπῶς νά χρήζει ἀναθεωρήσεως, ἀνανεώσεως καί ἀναπροσαρμογῆς;

Καί ὅμως, ἀγαπητοί μου· καί τά τρία ἐρωτήματα, δυστυχῶς, ἔχουν τεθεῖ στήν ἐποχή μας.

Ὡς πρὸς τό πρῶτο· εἶναι δυνατόν νά ἀμφισβητηθεῖ ὁ θησαυρός αὐτός; Καί ποιοί εἶναι ἐκεῖνοι πού ἀμφισβητοῦν τόν θησαυρό αὐτόν; Εἶναι οἱ ὑλιστές, οἱ ἄθεοι καί οἱ ἐχθροί τῆς Ἐκκλησίας, συνειδητοί καί ἀσυνείδητοι. Αὐτοί ἀμφισβητοῦν αὐτόν τόν θησαυρό. Εἶναι ὅλοι ἐκεῖνοι πού δέν θέλουν νά βλέπουν ἢ νά ἀκοῦν οὔτε Χριστό οὔτε Χριστιανούς. Εἶναι ἐκεῖνοι πού εἶναι ἔτοιμοι, ἀρκεῖ νά τούς δοθεῖ ἡ εὐκαιρία, νά ἀσκήσουν διωγμό ἐναντίον τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ. Καί εἶναι

19. Ὁ συγγραφέας τοῦ μαρτυρολογίου τοῦ ἁγ. Πολυκάρπου λέει ὅτι, μετὰ τό μαρτύριο καί τήν καύση του, οἱ Χριστιανοί πῆγαν καί πῆραν ὅσα λείψανα εἶχαν ἀπομείνει ἀπό τό σῶμα τοῦ Μάρτυρα καί τά ἔβαλαν σέ τιμητικό τόπο, ὅπως ἄρμοζε, (*«ἀπεθέμεθα ὅπου καί ἀκόλουθον ἡν»*), διότι γι' αὐτούς αὐτά ἦταν *«τιμώτερα λίθων πολυτελῶν καί δοκιμώτερα ὑπὲρ χρυσίων»*! (PG 5, 1044A)

κάτι πού γινόταν πάντοτε, γίνεται, καί θά γίνεται, μέχρι πού νά τελειώσει ὁ κόσμος αὐτός. Τό γιατί; ἀπλούστατα, γιατί πίσω ἀπό αὐτούς, τούς διώκτες τοῦ Χριστιανισμοῦ, βρίσκεται ὁ μισόκαλος Διάβολος, αὐτός πού μισεῖ τήν Ἐκκλησία καί ζητᾷ νά τήν ξεθεμελιώσει.²⁰

Ὡς πρὸς τό δεύτερο τώρα ἐρώτημα, γιά τό ἄν ἠθασαυρός αὐτός μπορεῖ νά θεωρηθεῖ πολὺς καί βαρὺς καί συνεπῶς νά τόν περικόψουμε. Νά κόψουμε ἀπὸ τή θεία Λειτουργία γιατί εἶναι μεγάλη! νά κόψουμε ἀπὸ τήν ἠθική τοῦ Εὐαγγελίου γιατί πάλιωσε! νά κόψουμε ἀπὸ τίς ἐντολές γιατί εἶναι ἀναχρονιστικές! Μάλιστα τούς εἶναι ἀκατανόητο ἐκεῖνο τό *οὐ μοιχεύσεις* –μέ τήν εὐρεῖα του ἔννοια ἐννοεῖται, γιατί περιλαμβάνονται μέσα ὄχι μόνο ἡ μοιχεία μέ τή στενή ἔννοια, ἀλλά κάθε σαρκικό ἁμάρτημα· ἡ πορνεία· οἱ ἐξωγαμικές σχέσεις –νά τό πῶ μέ ἓναν σύγχρονο ὄρο– ἢ ἀκόμα οἱ ὁμοφυλοφιλικές σχέσεις, καί ὅλα ἐκεῖνα τά κατασκευάσματα τῆς ἐποχῆς μας! Σέ ὅλα αὐτά πού συμπεριλαμβάνει ἡ ἐντολή *οὐ μοιχεύσεις* λένε ὅτι πρέπει νά κάνουμε μιὰ ἀναθεώρηση!

Καί γίνεται αὕτη ἡ ἀναθεώρηση, δυστυχῶς, γιά τό ἄν πρέπει αὐτό νά θεωρεῖται κακό ἢ ὄχι. Εὐτυχῶς ὄχι ἀπὸ τήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία μας, τουλάχιστον ἐπισήμως –ὁ Θεός νά βάλει τό χέρι του!– ἀλλά ἀπὸ τίς παραφυάδες τοῦ Χριστιανισμοῦ, κυρίως ἀπὸ τούς Προτεστάντες. Αὐτοὶ ἀρχίζουν νά ἀμφισβητοῦν, ἢ μᾶλλον νά ἀναθεωροῦν, καί νά λένε ὅτι αὐτό δέν πρέπει νά εἶναι ἔτσι, ἀλλά πρέπει νά εἶναι ἀλλιῶς, καί οὕτω καθ' ἑξῆς καί λοιπά καί λοιπά. Εἶναι πραγματικότητα, σᾶς εἶπα,

20. Βλ. *Ἰώβ* 1, 12. *Λουκᾶ* 22, 31-32. *Α΄ Πέτρ.* 5, 8. *Ἀποκ.* 12, 13.

ὅλα αὐτά τά πράγματα.

Γι' αὐτούς λοιπόν τί θά λέγαμε;

Ἀπλούστατα εἶναι ἐκεῖνοι πού ἐπιθυμοῦν νά περικόψουν τόν πλοῦτο τῆς Ἐκκλησίας μας, ἐπειδή ἔχουν περιπέσει στό βαρύτατο καί θανάσιμο ἁμάρτημα τῆς ἀκηδίας, καί μάλιστα κατ' ἐξακολούθησιν. Ποιό εἶναι αὐτό τό ἁμάρτημα; Εἶναι ὁ βαρὺς ὕπνος τοῦ κοσμικοῦ φρονήματος πού τοὺς ἔχει καταλάβει, καί τοὺς φαίνεται φοβερά βαρὺς ὁ Χριστός καί οἱ ἀπαιτήσεις του, καί ἔτσι θέλουν νά περικόπτουν.

Τό καταλαβαίνετε, ἀγαπητοί μου, ὅτι σήμερα οἱ Χριστιανοὶ πάσχουμε –ὅλοι μας πάσχουμε! κι ἐγὼ πού σᾶς μιῶ!– ἀπὸ τὴν ἀκηδία, κατ' ἐξακολούθησιν; Ὅταν δέν ἔχουμε τὴν ὄρεξη, τό ἐνδιαφέρον, νά ζήσουμε τὴν πνευματικὴ ζωὴ, ὅταν δέν ἔχουμε τὴ διάθεση νά ἀνεβούμε σκαλοπάτια, ἀλλὰ καρκινοβατοῦμε, περπατοῦμε δηλαδή σάν τὸν κάβουρα, τότε, πέστε μου, μᾶς χαρακτηρίζει ἢ δέν μᾶς χαρακτηρίζει τό ἁμάρτημα τῆς ἀκηδίας, αὐτῆς τῆς πνευματικῆς τεμπελιάς, τῆς ραθυμίας;²¹

Εἶναι ἐκεῖνο πού ἔλεγε σήμερα ὁ ἀπόστολος Παῦλος στὴν *Πρὸς Ἑβραίους* ἐπιστολή του: Ἐάν «*πᾶσα παράβασις καὶ παρακοὴ ἔλαβεν ἔνδικον μισθαποδοσίαν* –στὴν Παλαιὰ Διαθήκη– *πῶς ἡμεῖς ἐκφευξόμεθα τηλικαύτης ἀμελήσαντες σωτηρίας;*»²². Πῶς ἐμεῖς θά ξεφύγουμε τὴν τιμωρία τοῦ Θεοῦ, μόνο γιατί ἀμελήσαμε τὴ σωτηρία μας; Προσέξτε: μόνο γιατί ἀμελήσαμε! Ὅχι

21. Ἀκηδία: ἀ+κῆδος, φροντίδα. Ἄρα ἀκηδία εἶναι ἡ ἀδιαφορία, ἡ ἀμέλεια, ἡ φυγοπονία, ἡ παραμέληση, ἡ πνευματικὴ κούραση καὶ δυσθυμία, ἡ παραίτηση ἀπὸ κάθε ἐργασία.

22. Ἐβρ. 2, 2-3.

γιατί σταθήκαμε έχθρικοί ἀπέναντι στήν Πίστη, ἀλλά γιατί ἀπλῶς ἀμελήσαμε!

Βλέπετε ὅτι ἡ ἀμέλεια εἶναι βαρὺ ἀμάρτημα; Καί πάσχουμε σήμερα ἀπ' αὐτήν! Ἡ ὁποία ἀκηδία φθάνει μετὰ στήν πνευματική ἀναισθησία.²³

Ἔτσι λοιπόν, ὅταν οἱ ἄνθρωποι βαρύνονται πλέον, τοὺς βλέπετε νά θέλουν νά περικόπτουν. Ἀκοῦτε νά λένε: *Γιατί νά εἶναι ἡ Θεία Λειτουργία τόσο μεγάλη; Γιατί νά διαρκεῖ τόσο πολύ;* Καί ἀκούω τό ἐξῆς ἐπιχείρημα –τό ἔχω ἀκούσει πάρα πολλές φορές: *Σήμερα ὁ κόσμος εἶναι κουρασμένος, καί δέν μπορεῖ νά στέκεται τόσην ὥρα στήν ἐκκλησία!*

Ἄ, κουρασμένος...! Καί δέν εἶναι κουρασμένος νά τρέχει ἀπό ὁδὸν καὶ ἀπὸ ἑκεί τὰ Σαββατοκύριακα, νά τρέχει στά ποδόσφαιρα καί ξελαρυγγιάζεται νά φωνάζει ὑπὲρ τῆς ὁμάδος του ἢ ὅ,τι ἄλλο, καί νά βγαίνει βραχνιασμένος ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὰ γήπεδα; Ἐκεῖ δέν κουράζεται; Ὅταν ἄλλοι τρέχουν σέ ἐκδρομές, χιλιάδες χιλιόμετρα, δέν ξέρω, τρέχουν, τρέχουν, τρέχουν... ἐκεῖ δέν κουράζονται; Ὅταν χορεύουν σέ πάρτυ καί λαχανιάζουν, ἐκεῖ δέν κουράζονται; Στήν ἐκκλησία θά κουραστοῦν, ἅμα σταθοῦν μιά-δύο ὥρες; Αὐτό θά πεῖ ἀκηδία βαρεῖας μορφῆς, κατ' ἐξακολούθησιν!

Καί, ὥς πρὸς τό τρίτο ἐρώτημα, ποιοὶ εἶναι ἐκεῖνοι πού λένε ὅτι πάλιωσαν πολλά πράγματα, καί χρειάζονται ἀναπροσαρμογή; *Ὁχι νά τὰ περικόψουμε, λένε, ἀλλά νά τὰ προσαρμόσουμε.*

23. Βλ. ἁγ. Ἰωάννου τοῦ Σιναΐτου, *Κλίμαξ, Λόγος ΙΗ', Περὶ ἀναισθησίας, ἥγουν νεκρώσεως ψυχῆς, καὶ θανάτου νοδὸς πρὸ θανάτου σώματος.*

Κι αὐτοί, ἀγαπητοί μου, πού θεωροῦν παλαιωμένο τόν πλοῦτο καί τόν θησαυρό τῆς Ἐκκλησίας καί ζητοῦν δῆθεν τήν ἀνανέωση καί τήν πρόοδο καί τά λοιπά, καί αὐτοί ὁμοίως ἔχουν καταληφθεῖ ἀπό τήν ἀκηδία, ἀπό τό κοσμικό φρόνημα, ἀλλά τό κρύβουν· καί δέν λένε βεβαίως νά περικόψουμε, ἀλλά προσπαθοῦν δῆθεν νά ἀνανεώσουν τήν προσφορά τῆς Ἐκκλησίας, ἐπειδή δῆθεν εἶναι ὑποκείμενη στόν χρόνο, ξεπερασμένη, καί συνεπῶς δύσχρηστη.

Ἀλλά ἄς μείνουμε στά δύο τελευταῖα ἐρωτήματα, στά δύο τελευταῖα ἐπιχειρήματα, ὡς πρός τόν θησαυρό πού μᾶς ἐμπιστεύθηκε ὁ Κύριος, λέγοντας: *ἐκεῖνο πού ἔχεις κράτησέ το ἕως ὅτου ἔλθω*. Γιά τό πρῶτο δέν γίνεται λόγος. Οἱ ἄνθρωποι αὐτοί εἶναι ἄθεοι, ὑλιστές· δέν ἔχουμε τίποτα νά τοὺς ἀπαντήσουμε· εἶναι φανερό ἡ ἀπάντηση σ' αὐτούς. Θά μείνουμε στά δύο τελευταῖα ἐπιχειρήματα, πού ζητοῦν νά περικόψουμε ἢ νά ἀνανεώσουμε τά τῆς Πίστεώς μας καί λοιπά, διότι δῆθεν παλαιώθηκε ὁ Χριστιανισμός.

Ἀγαπητοί, προσέξτε πολύ. Ὁλόκληρος ὁ Χριστιανισμός εἶναι μία παράδοση. Ὅταν λέμε *παράδοση*, ἐννοοῦμε κάθε τί πού μᾶς παραδόθηκε ἀπό τόν Χριστό, τοὺς Ἀποστόλους καί τοὺς ἁγίους Πατέρες. Αὕτη εἶναι ἡ *Παράδοση*, ὅπως τό λέει ἐδῶ ὁ Κύριος: *Κράτα αὐτό πού ἔχεις, ἕως ὅτου ἔλθω. Ἐγώ σοῦ τό ἔδωσα. Κράτα το. Καί θά τό κρατᾷς ἕως ὅτου ξαναγυρίσω, κατὰ τήν Β' Παρουσία μου*.

Ἡ Ἐκκλησία εἶναι ὁ θησαυρός, καί ταυτοχρόνως τό θησαυροφυλάκιο. Συνεπῶς, ὅ,τι ὑπάρχει μέσα στήν Ἐκκλησία καί παραδόθηκε ἀπό τήν Ἐκκλησία εἶναι *Παράδοση*.

Ἄλλά τί εἶναι Ἑκκλησία; Εἶναι αὐτό τό Σῶμα τοῦ Χριστοῦ, εἶναι αὐτός ὁ ἴδιος ὁ Χριστός. Συνεπῶς, τί εἶναι *Παράδοση*; Ὁ ἴδιος ὁ Χριστός. Αὐτό εἶναι *Παράδοση*· ὁ ἴδιος ὁ Χριστός! Ἀλλά ὁ Χριστός παλιώνει ποτέ; Ὁ Χριστός ἔχει –ἐντός εἰσαγωγικῶν– *μέρη, τμήματα*, πού μπορεῖ νά ἀποβάλλονται κατά τό δοκοῦν, ὅπως μᾶς ἔρθει;

Μᾶς λέει ὁ ἀπόστολος Παῦλος στήν *Πρός Ἑβραίους*: «*Ἰησοῦς Χριστός χθές καί σήμερον ὁ αὐτός καί εἰς τοὺς αἰῶνας*»²⁴. Καί χθές, καί σήμερα, καί αὔριο, καί αἰωνίως, ἓνας εἶναι ὁ Χριστός! ἀτόφιος, ἀκέραιος, ἀμέριστος, ἀνόθευτος! Ὁ Χριστός καταλαμβάνει, μέ ἄλλα λόγια, τό παρελθόν ἐξίσου μέ τό παρόν καί τό μέλλον. Ρωτᾶμε λοιπόν: Ποιά ἀνανέωση εἶναι δυνατόν νά ἐπέλθῃ στόν Χριστό;

Τόν Χριστό τόν παρουσιάζει ἄρτια καί ὁλοκληρωμένα ἡ Ἁγία Γραφή. Ἦτσι, κάθε ἀλλοίωση τῆς Ἁγίας Γραφῆς εἶναι καί ἀλλοίωση τοῦ Χριστοῦ. Τότε ὅμως ρωτᾶμε: Πρός τά ποῦ στρέφεται ἡ μανία αὐτῆς τῆς ἀνανεώσεως ἢ τῆς περικοπῆς; Στούς ἱερούς Κανόνες, πού ἐνοχλοῦν τόσο πολύ; Στή Θεία Λειτουργία, πού κι αὐτή ἐνοχλεῖ τόσο πολύ; Στήν Εἰκονογραφία, πού δέν τήν καταλαβαίνουμε σήμερα; Πρός τά ποῦ, ἐπιτέλους, μπορεῖ νά στρέφεται αὐτή ἡ μανία τῆς ἀνανεώσεως;

Λοιπόν, ἀκοῦστε, ἀγαπητοί μου... ἀκοῦστε, καί νά τό θυμᾶστε. Ὅλα αὐτά πού ἀναφέραμε προηγουμένως, ὅλα αὐτά, εἶναι ἔκφραση καί ἐρμηνεία ἀκριβέστατη τῆς ὅλης ἀκριβοῦς Ἁγίας Γραφῆς, τοῦ ὅλου, ἀκέραιου

24. Ἑβρ. 13, 8. Ὅπως λέει ὁ ἱερός Ἀγγουστῖνος, Ἑκκλησία εἶναι ὁ Χριστός, ὁ μεθ' ἡμῶν ὢν καί εἰς τοὺς αἰῶνας παρατεινόμενος.

καί ἀναλλοίωτου Χριστοῦ! Δέν μπορούμε λοιπόν νά ἀλλάξουμε τίποτα... τίποτα ἀπολύτως!

Θά τό πῶ μέ πιά ἀπλά λόγια, γιά νά σᾶς τυπωθεῖ. Στήν Ἀγιογραφία; τί νά βγάλεις ἢ τί νά βάλεις; ἐκφράζει τόν Χριστό ἀτόφιο. Στούς ἱερούς Κανόνες; τό ἴδιο. Στά Δόγματα; ἐπίσης. Στήν θεία Λειτουργία; ὁμοίως. Ὅλα αὐτά ἐκφράζουν τόν ἕνα Χριστό, ἀτόφιο, ἀνόθευτο, ἀκέραιο, ὅπως τόν παρουσιάζει ἡ Ἁγία Γραφή. Γιατί; Ὅλα αὐτά πού σᾶς εἶπα προηγουμένως εἶναι ἔκφραση καί ἐρμηνεία τῆς μιᾶς Ἁγίας Γραφῆς, τοῦ ἑνός καί μόνου Χριστοῦ.²⁵

Ἄλλ' ὅταν ἐπιμένουν –αὐτοί πού ἐπιμένουν– νά ἀνανεωθεῖ ἡ Ἐκκλησία, νά ἀνανεωθεῖ ὁ Χριστός καί τό Εὐαγγέλιο καί ἡ Παράδοση, νά ἀνανεωθοῦν ὅλα αὐτά, λέγοντας ὅτι ἔχει γεράσει ὁ Χριστιανισμός, θά εἶχαμε νά τούς ποῦμε ὅτι δέν γέρασε ὁ Χριστιανισμός, οὔτε ὁ Χριστός· οἱ Χριστιανοί μαράζωσαν! οἱ πιστοί μαράζωσαν! Τώρα, τό γιατί μαράζωσαν, ἀγαπητοί μου, αὐτό εἶναι μιᾶ ἄλλη ἱστορία. Πάντως μαράζωσαν φοβερά οἱ Χριστιανοί μας. Καί ὅταν μαραζώνει κανεῖς, τότε νομίζει πῶς φταίει αὐτό πού εἶναι ἔξω ἀπό αὐτόν. Φταίει ὅμως κάτι πού εἶναι μέσα σ' αὐτόν. Ἐμεῖς φταῖμε· δέν φταίει ὁ Χριστιανισμός. Αὐτός δέν χρειάζεται ἀναγέννηση· ἐμεῖς χρειαζόμαστε ἀναγέννηση.

Συνεπῶς, ὅταν λέμε ὅτι ἐπιθυμοῦμε μιᾶ ἀνανέωση, αὐτή πρέπει νά στραφεῖ σ' ἐμᾶς, καί ὄχι στήν Παράδοση τῆς Ἐκκλησίας. Καί αὐτή τήν ἀναγέννηση θά τήν πετύχουμε μόνο ὅταν ἀποδεχθοῦμε τήν Παράδοση τῆς

25. Βλ. Δευτ. 4, 2. 27, 26. Βλ. Γαλ. 3, 10. Ματθ. 5, 17-19. Ἰακ. 2, 10. Ἀποκ. 22, 18-19. Ἐφ. 4, 4. Α' Κορ. 3, 10. 8, 6. 12, 4-6. κ.ἀ.

Ἐκκλησίας μας ἀκέραιη, ἀνόθευτη, χωρίς περιτομές, χωρίς ἀκρωτηριασμούς, χωρίς ἐκσυγχρονισμούς.

Γι' αὐτόν τόν σκοπό ἀγωνίζεται ἡ Ἐκκλησία. Δέν στάθηκε στενοκέφαλη μέσα στους αἰῶνες ἡ Ἐκκλησία. Οἱ Πατέρες δέν ἦταν στενοκέφαλοι ὅταν ἀγωνίζονταν νά διατηρήσουν ἀκέραιη καί ἀνόθευτη τήν Παράδοση τῆς Ἐκκλησίας, γιατί ἤξεραν πολύ καλά ὅτι ἀπό αὐτήν τήν ἀκέραιη Παράδοση θά προέλθει καί ἡ πραγματική σωτηρία.²⁶

26. Δέν θά μετακινήσεις τά ὅρια πού οἱ Πατέρες σου ἔχουν στήσει (Δευτ. 19, 14). Καί πρῶτα-πρῶτα εἶναι τά ὅρια τοῦ δόγματος. Στό δόγμα δέν μπορούμε νά κάνουμε καμμία καινοτομία ἢ τροποποίηση, γιά νά κάνουμε τόν ἔξυπνο καί τόν πρωτότυπο· τό δόγμα ἔχει ὅρια. Χωρίς νά πάψει κανείς νά εἶναι πρωτότυπος καί βαθύς, δέν ἔχει παρά νά δουλέψει ὅπως δούλεψαν καί οἱ Πατέρες. Αὐτοί δούλεψαν μέσα στά ὅρια αὐτά· ἀλλά ἔσκαψαν βαθειά καί παρουσίασαν αὐτά πού θαυμάζουμε. Καί οἱ Πατέρες εἶναι μεγάλες προσωπικότητες ἀκριβῶς γιατί διαφύλαξαν τά ὅρια. Δέν θά κηρύξουμε κάτι πού δέν λέει ἡ Ἁγία Γραφή· αὐτή εἶναι περιγεγραμμένη, εἶναι ἓνα μάντρωμα... Στήν ἐποχή μας, ξέρετε πόσο πρέπει νά προσέξουμε αὐτό τό χωρίο; Ξέρετε ὅτι στήν ἐποχή μας προσπαθοῦμε νά περάσουμε τά ὅρια τοῦ δόγματος; Ξέρετε πόσοι θεολόγοι προσπαθοῦν νά παρουσιαστοῦν πρωτότυποι, κοινωνιολόγοι, φιλόσοφοι; Ἀγαπητοί μου, ὅλοι μπορούμε νά συντελέσουμε στό νά μὴν ὑπερβοῦμε τά ὅρια. Ἀκόμα κι ὅταν βλέπουμε κάποιους νά τά ὑπερβαίνουν, ὥς λαός, νά διαμαρτυρηθοῦμε καί νά ποῦμε: Ὁχι, κύριοι· κάτω τά χέρια ἀπό τά ὅρια πού οἱ Πατέρες μας ἔχουν θέσει! Ἀλλά, ἐκτός ἀπό τό δόγμα, εἶναι καί σέ ἄλλον τομέα· εἶναι καί στό ἦθος, στήν τήρηση τῶν ἐντολῶν. Σήμερα ἔχουμε ὑπερβεῖ τά ὅρια, τά ἔχουμε ἀλλάξει, τά καταπατήσαμε πλέον. Τί σημαίνει, παρακαλῶ, ἀποποινικοποίηση τῆς μοιχείας; ὅτι παραμερίζω τήν ἐντολή οὐ μοιχεύσεις. Τί σημαίνει ἀποποινικοποίηση τῆς ἀμβλώσεως, τῆς ἐκτρώσεως; ὅτι παραμερίζω τό οὐ φονεύσεις... (Ἀπό τήν 32ῃ Ὁμιλία στό Δευτερονόμιο τοῦ π. Ἀθαν. Μυτιληναίου)

Μάλιστα, έτσι, ἐν παρόδῳ σᾶς λέω ὅτι ὅσες φορές στήν ἐποχή μας ἔγινε μιά προσπάθεια γιά ἀνανέωση μερικῶν πραγμάτων, δέν κατέληξε παρὰ σέ μία γελοιο-ότητα. Καί ἐδῶ στήν Ἑλλάδα ἔγιναν πειραματικά κά-ποιες ἀπόπειρες ἀνανεώσεως –στήν Εὐρώπη πολύ πε-ρισσότερες– καί διαβάζουμε στίς ἐφημερίδες καί τρα-βᾶμε τά μαλλιά μας!

Γιά παράδειγμα, λένε: *Ἡ Λειτουργία ὅπως προσ-φέρεται εἶναι ἀκατανόητη, δύσκολη· σήμερα δέν μιλά-ει στίς καρδιές τῶν νέων. Τί μιλάει στίς καρδιές τῶν νέων; ἡ pop μουσική. Θά βάλουμε pop μουσική λοιπόν!* Ἔβαλαν pop μουσική μέσα στήν ἐκκλησία, κιθάρες καί λοιπά... ὅπως ἀκριβῶς πᾶμε σ' ἓνα θέατρο ἐπιθεω-ρήσεων, ἐλαφρύ θέατρο, καί βλέπουμε ἐκεῖ ἐπάνω στή σκηνή τούς τραγουδιστάδες μέ τίς κιθάρες τίς ἡλεκτρι-κές, καί δέν ξέρω τί ἄλλο. Βέβαια, *πατεῖς με πατῶ σε ἡ νεολαία!* Ἀλλά, ἐπειδή ὅλα αὐτά τά βρίσκουν καί ἔξω καί μάλιστα τόσο πλούσια, δέν ξαναπατοῦν μετά πιά στήν ἐκκλησία.

Ἄν καί τό κριτήριο εἶναι τό ἐξῆς: Ὡραῖα, ἔφερες κόσμο μέσα στήν Ἐκκλησία. Ξέρεις ποῦ τόν ἔφερες; Τί εἶναι ἡ Ἐκκλησία; τέσσερα ντουβάρια; Ἐκκλησία εἶ-ναι τό Σῶμα τοῦ Χριστοῦ· δέν εἶναι τά τέσσερα ντου-βάρια. Ἐνσωμάτωσες αὐτόν τόν κόσμο μέσα στό Σῶμα τοῦ Χριστοῦ; Ἐνσωματώνω τούς ἀνθρώπους μέσα στό Σῶμα τοῦ Χριστοῦ σημαίνει τούς ἐκκλησιαστικοποιῶ, δηλαδή τούς σώζω. Τούς ἔσωσες; Μέ τή μουσική αὐτή, ἔσωσες τούς ἀνθρώπους;

Τί νά ποῦμε καί γιά τό κήρυγμα... Καί στό ραδιό-φωνο ἀκόμα ἴσως ἀκούσατε νά λέγονται κάτι φοβερά γλυκανάλατα πράγματα! Καλύτερα, ἀφήστε γιά τό κή-

ρυγμα, ἀφῆστε!²⁷

Καί γιατί ὅλα αὐτά τὰ πειράματα; Δῆθεν γιὰ νά προσελκύσουμε τόν κόσμο! Καί τό ἀποτέλεσμα εἶναι, ἀγαπητοί μου, μία γελοιότητα! Στό τέλος γελοιοποιοῦμε τήν Πίστη. Τήν γελοιοποιοῦμε, καί δέν τό καταλαβαίνουμε. Εἶναι τό ἀποτέλεσμα αὐτῆς τῆς μανίας τοῦ ἐκσυγχρονισμοῦ πραγμάτων πού δέν ἐκσυγχρονίζονται. Ὑπάρχουν στοιχειώδη πράγματα, τά ὁποῖα, νάί, μποροῦν νά παίρνουν τήν μορφή τῆς ἐποχῆς τους· δέν μποροῦμε ὅμως νά προχωρήσουμε περισσότερο. Αὐτό εἶναι πολύ στοιχειῶδες.

Ἐάν κάποτε ὁ ναός κτιζόταν ἔτσι, καί τώρα τόν κτίζουμε μέ ἄλλο ὑλικό, ἢ ἐάν κάποτε εἶχαμε κεριά, καί τώρα βάλουμε ἠλεκτρικό, αὐτοί οἱ ἐκσυγχρονισμοί δέν ἔχουν τίποτα τό ἰδιαίτερο πού θά πείραζε. Θά βάλουμε τώρα pop μουσική μέσα;... καί ἄλλα, καί ἄλλα πολλά πράγματα;... Θά καταντήσουμε ὅπως δυστυχῶς κάποιες ὁρθόδοξες Ἐκκλησίες τοῦ ἐξωτερικοῦ, πού ἔχουν πάθει μεγάλη φθορά. Λίγοι μόνο ὁρθόδοξοι κληρικοί στό ἐξωτερικό κρατᾶνε, καί πολύ καλά μάλιστα. Ἐκεῖ λοιπόν, πού ἀπό πάνω εἶναι ἐκκλησία καί ἀπό κάτω εἶναι αἵθουσα χοροῦ, στά σκοτεινά, ἀνεβαίνουν

27. Γιὰ τόν Γέροντά μας π. Ἀθανάσιο, ἡ ἐπιμέλεια τοῦ κηρύγματος ἦταν ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἄνεν. Οὐδέποτε μιλοῦσε ἀπ' ἄμβωνος, ἐάν πρῶτα δέν προετοιμαζόταν, καί μάλιστα ἐπιμελῶς. Πάντοτε πρό ὀφθαλμῶν εἶχε τό τοῦ προφήτου «ἐπικατάρατος ὁ ποιῶν τὰ ἔργα τοῦ Κυρίου ἀμελῶς» (Ἱερ. 31, 10), ἀλλά καί τό τοῦ σοφοῦ Σειράχ «ἐτοίμασον λόγον καὶ οὕτως ἀκουσθήσῃ, σύνδῃσον παιδείαν καὶ ἀποκριθήτι» (Σοφ. Σειρ. 33, 4). Γι' αὐτό καί ἕνας ἀπό τούς ὅρους πού ἔθεσε στήν ἀδελφότητά μας ὡς ἱερὰ παρακαταθήκη, φεύγοντας γιὰ τήν αἰωνιότητα, ἦταν τό ἐπιμελημένο κήρυγμα.

οἱ νεαροὶ καὶ οἱ νεαρές μέσα στήν ἐκκλησίᾳ –πού εἶναι βέβαια ἄδεια τήν ὥρα πού γίνεται ἡ διασκέδαση κάτω στήν αἴθουσα– καί ἐκεῖ ἐπιδίδονται σέ ὅ,τι ἐπιδίδονται ἐκεῖνοι πού συνήθως εἶναι θαμῶνες τῶν κέντρων διασκεδάσεως καί τῶν πάρτις!

Κι αὐτά γίνονται τάχα γιά νά προσελκύσουμε τούς νέους μας νά γίνουν ὀρθόδοξοι Χριστιανοί; Ἀδιανόητο! Ἀγαπητοί μου, τό ἐάν σώζεται ὁ ἄλλος ἢ δέν σώζεται, αὐτό μόνο μετράει, αὐτό ποντάρει, αὐτό ζυγίζει.

Ὁ Κωνσταντῖνος Παπαρρηγόπουλος, ὁ ἱστορικός μας (γιά νά περιορίσω λίγο τά πράγματα ἐδῶ στή γειτονιά μας, στόν δικό μας χῶρο), ἔλεγε τό ἑξῆς: *Ἐνῶ ὅλα τά ἔθνη ἔχουν ἀνάγκη, διά νά προοδεύσουν, νά κυττάζουν ἐμπρός, τό ἐλληνικόν ἔθνος, διά νά προοδεύσῃ, πρέπει νά κυττάξῃ ὀπίσω!* Τί ἐννοοῦσε ὅταν ἔλεγε ὅτι τό ἐλληνικό ἔθνος πρέπει νά κοιτάζει πίσω; Ἐννοοῦσε ὅτι τό ἐλληνικό ἔθνος πρέπει νά στρέφεται πίσω, πρὸς τίς πηγές του, πρὸς τίς ρίζες του, πρὸς τήν ἱστορία του.

Βλέπετε πόσος ἀγώνας γίνεται στήν ἐποχή μας γιά νά καταστρέψουμε τίς ρίζες μας, νά καταστρέψουμε τήν ἱστορία μας; Βλέπετε πόση προσπάθεια γίνεται;²⁸

28. Στό παρελθόν λέγεται πὺς ὑπῆρξε κάποια δήλωση ἐνός ξένου παράγοντα πού ἔλεγε πὺς ὁ ἐλληνικός λαός εἶναι δυσκολοκυβέρνητος, καί γι' αὐτό πρέπει νά πληγεῖ βαθιά στίς πολιτισμικές του ρίζες, δηλαδή νά πληγεῖ στή γλώσσα, τή θρησκεία, τά πνευματικά καί ἱστορικά του ἀποθέματα. Δέν ξέρουμε βέβαια ἂν ὑπῆρξε αὐτή ἡ δήλωση· ἀλλά τίς τελευταῖες δεκαετίες βλέπουμε τήν μία κυβέρνηση μετά τήν ἄλλη νά εὐθυγραμμίζονται πρὸς αὐτή τήν κατεύθυνση, μέ ἀποτέλεσμα ἡ παιδεία μας ἀλλά καί τό ἔθνος νά βαίνουν πρὸς πλήρη ἀφελληνισμό καί ἀποχριστιάνιση.

Καί ὁμως· ἅμα ἀποκοποῦμε ἀπό τίς ρίζες μας, τί θά πάθουμε; δέν θά προκόψουμε.

Μή μέ χαρακτηρίσετε ἀδιόρθωτα καί ἀθεράπευτα συντηρητικό· εἶναι ἡ πραγματικότητα αὐτή. Δέν εἶμαι οὔτε προοδευτικός, ἐγώ πού σᾶς μιλάω, οὔτε συντηρητικός, δέν εἶμαι τίποτα ἀπ' ὅλα αὐτά· ἀπλῶς βλέπω τήν πραγματικότητα· τίποτε ἄλλο. Ὅταν βλέπει κανεῖς τίς ἐπιπτώσεις, εἶναι δύσκολο νά βγάλει συμπεράσματα; Εἶναι τόσο ἀπλό.

Ἔτσι λοιπόν τό ἴδιο πράγμα συμβαίνει καί μέ τήν Ἑκκλησία· γιά νά ἀνανεωθεῖ, πρέπει νά στρέφεται πρὸς τοὺς θησαυρούς της, πρὸς τὰ παραδεδομένα, πρὸς τίς πηγές της· ἐκεῖ πρέπει νά στρέφεται ἡ Ἑκκλησία, στοὺς Πατέρες της, καί ἀπό ἐκεῖ θά πάρει ἐκεῖνο τό γνήσιο, τό σωστό, γιά νά ἀνανεωθεῖ.

Ἔτσι, θά λέγαμε, *ἀνανέωση* δέν εἶναι ἡ κατάργηση ἢ ἡ ἀλλοίωση κάθε προηγούμενου πράγματος καί ἡ ἀνάπτυξη νέων θεολογικῶν θεωριῶν καί λοιπά καί λοιπά ἢ ἡ ἀναζήτηση νέων σχημάτων –πού πολλές φορές μάλιστα θέλουμε νά βροῦμε καί αὐτά τὰ *νέα σχήματα* στά κηρύγματά μας, στήν ποιμαντική μας, *νέα σχήματα* καί *νέες ιδέες*– ἀλλά *ἀνανέωση* εἶναι ἡ ἀναζήτηση καί ἡ θεολόγηση καί ἡ ἀξιοποίηση τοῦ ὑπάρχοντος ὕλικου. Αὐτό πού ὑπάρχει, αὐτό πού εἶναι κατατεθειμένο, αὐτόν τόν χρυσό, νά τόν ἀνακαλύψουμε, νά ἐμβαθύνουμε σ' αὐτόν, καί νά τόν προσφέρουμε, πάντοτε ἀναλλοίωτο καί ἀνόθευτο. Αὐτό θά πεῖ *ἀνανέωση*.

Ἄν τό θέλετε, ἔχει γίνει κι ἓνα πείραμα· ἔγινε ἀπό τοὺς Ὁρθόδοξους Ρώσους τῆς διασπορᾶς. Οἱ μορφωμένοι, οἱ διανοούμενοι αὐτοί, ὅταν ἔφυγαν ἀπό τή Ρω-

σία, δημιούργησαν σχολές, ινστιτούτα και λοιπά, έγραψαν βιβλία... Δέν έκαναν τίποτα άλλο, παρά πήραν τούς Πατέρες της Έκκλησίας μας και τούς παρουσίασαν. Αυτό θεωρήθηκε κάτι τό καταπληκτικό.

Ό Βλαδίμηρος Λόσκι έγραψε τήν *Μυστική Θεολογία της Ανατολικής Όρθοδόξου Έκκλησίας*, αυτό τό θαυμάσιο βιβλίο. Έχει μεταφραστεί και στά έλληνικά. Τό συνιστώ σέ όσους νομίζετε ότι μπορείτε νά τό διαβάσετε· θαυμάσιο βιβλίο! Θα δείτε ότι στή βιβλιογραφία του συγκαταλλέγεται ό άγιος Ίσαάκ ό Σύρος ό άσκητής, ως επί τό πλείστον, και ό άγιος Μάξιμος ό Όμολογητής. Όταν τό παρουσίασε αυτό ό Βλαδίμηρος Λόσκι στή Γαλλία, στό Παρίσι, όπου τό εξέδωσε στά γαλλικά, ή Ευρώπη έμεινε κατάπληκτη· είπε: *Αυτή λοιπόν είναι ή Όρθοδοξία; Αυτή είναι ή Όρθοδοξία;*

Ναί, αυτή είναι ή Όρθοδοξία! Τό ύλικό αυτό πού ήταν κατατεθειμένο, τό βγάλαμε από τήν άφάνεια, τό δουλέψαμε και τό προσφέραμε. Αυτό είναι, τό κατατεθειμένο ύλικό· δηλαδή οι άποφάσεις των Συνόδων, τά λόγια των Πατέρων, ή Αγία Γραφή έρμηνευμένη από τούς Πατέρες της Έκκλησίας μας. Αυτό! Γυαλίζει, εκπλήσσει! άρκεί νά προσφερθεϊ άπόφιο, καθαρό, χωρίς νοθεΐες, άπερίτμητο και άκέραιο.

Πρέπει νά σās πω ακόμη ότι αυτή ή *άνανέωση*, όπως τήν έννοούν οι κοσμικώς φρονούντες, έχει φοβερές... τρομερές συνέπειες! Προηγουμένως σās άνέφερα μία περίπτωση, αλλά θα ήθελα νά σās πω και τό έξής. Όταν αρχίσουμε νά κάνουμε άνανεώσεις, είτε περικοπές είτε άναθεωρήσεις, τότε αρχίζουμε νά χάνουμε τά μέτρα και τά κριτήρια της αληθείας. Όμως

τότε έχουμε και μία ταχεία πτώση στην έκκοσμίκευση, πέφτουμε στην έκκοσμίκευση!

Επίσης υπάρχει μία νέα θεωρία, η λεγόμενη *περιπτωτική ήθικη*. Αυτή είναι ένα είδος διαλεκτικής πού συμβαίνει στον χώρο της πίστεως. Δηλαδή, εσύ έχεις την άποψή σου, εγώ έχω την άποψή μου· τίς κουβεντιάζουμε και βγάζουμε μία καινούργια άποψη. Αυτή ή καινούργια άποψη πάλι γίνεται θέση, προχωράμε σε μία άρση, έχουμε μία σύνθεση... και ούτω καθ' εξής. Ξέρετε την μέθοδο της διαλεκτικής· έτσι κινούμαστε. Αυτήν τη διαδικασία της διαλεκτικής ακολουθούν συνήθως κατά την ανανέωση δηθεν και τό φρεσκάρισμα της Έκκλησίας και της Πίστεως. Σας είπα όμως ότι έχουμε ταχύτατη, κατακόρυφη πτώση και απώλεια μέτρων και κριτηρίων.

Ένα παράδειγμα θά σᾶς αναφέρω· σᾶς τό έχω πει πολλές φορές, και κατάντησε πιά κλασικό. Φαίνεται ὅτι τό κακό ὅσο πάει γίνεται και χειρότερο, ἔρχεται και στην Ελλάδα, κοντεύει νά φθάσει στά σύνορα, νά, ἐδῶ στην Εἰδομένη... φθάνει!

Πρό ἐτῶν, ὅταν ἀκούγαμε ὅτι και ὁ ἀρχιεπίσκοπος τοῦ Καντέρμπουρου εἶχε λάβει μέρος στην ἀμνήστευση τῆς ὁμοφυλοφιλίας, εἶπαμε –ἐγώ τό εἶπα, προσωπικά, πρό τοῦ 1960: *Καλά, αὐτός ὁ ἄνθρωπος, πού μπορεῖ νά ἔβγαλε πανεπιστήμια, νά εἶναι σοφός, νά διάβασε κοινωνιολογίες, και κόντρα κοινωνιολογίες, ἱστορία τῶν θρησκειῶν, ἱστορίες... ὅ,τι θέλετε νά διάβασε και νά σπούδασε, δέν ἀνοιξε ποτέ του ὁ ἄνθρωπος αὐτός την Ἀγία Γραφή νά δεῖ ἀπλᾶ-ἀπλᾶ τί λέει ἡ Ἀγία Γραφή γι' αὐτό τό ἁμάρτημα;... ὅτι δέν εἶναι ἀρρώστια, ἀλλά*

εἶναι ἀμάρτημα; Γιατί ὅμως δέν τό ἔβλεπε ὡς ἀμάρτημα; Δέν ἄνοιξε ποτέ τή Γραφή; Αὐτή εἶναι ἡ ἀπορία μου. Ἄν μπορεῖτε, νά μοῦ τή λύσετε. Πιστεύω νά εἶναι καί δική σας ἀπορία.²⁹

Ἀπλούστατα· ὅταν ἀρχίζει ἡ διαλεκτική στόν χῶρο τῆς Πίστεως, ἀρχίζει καί ἡ ἀπώλεια τοῦ κριτηρίου τῆς ἀληθείας. Αὐτό εἶναι ὅλο· αὐτή εἶναι ἡ ἀπάντηση. Χάνεται τό κριτήριο τῆς ἀληθείας! Αὐτή εἶναι ἡ τρομερή συνέπεια, ὅταν ἀρχίζουμε νά ἐκσυγχρονίζουμε δηθεν τήν Πίστη. Μέ καταλάβετε;

Ἐδῶ πρέπει νά ποῦμε ὅτι *Παράδοση* δέν σημαίνει βεβαίως ἀπολίθωση, ἀλλά ζωή καί συνέχιση ζωῆς.

Δέν θά ἔπρεπε νά παραλείψω νά σᾶς πῶ κάτι, πού εἶναι κι αὐτό τῆς μόδας. Εἶναι μιὰ καινούργια θεωρία. Νά σᾶς τήν πῶ καί αὐτήν. Λέγεται *ἐπανάλληψη τῆς ἀρχαιότητος*. Ξέρετε τί λέει αὐτή; Ἀκοῦστε.

29. Ὁ ἀρχιεπίσκοπος τοῦ Καντέρμπουρι (*archbishop of Canterbury*) εἶναι ὁ ἐκκλησιαστικός ἡγέτης τῶν Ἀγγλικανῶν, ὅπως καί τῆς παγκόσμιας Ἀγγλικανικῆς Κοινωνίας. Ὁ προηγούμενος ἀρχιεπίσκοπος, Rowan Williams, σέ συνέντευξή του στήν ἐφημερίδα *The Times*, εἶχε δηλώσει πώς δέν εἶχε πρόβλημα μέ τό γεγονός ὅτι κάποιοι ἀπό τούς ἐπισκόπους του ἦταν ὁμοφυλόφιλοι, ἀρκεῖ νά τηροῦσαν τήν ἀρχή τῆς ἀγαμίας! Ἀλλά κι ὁ σημερινός, Justin Welby, κάλεσε τά μέλη τῆς Ἐκκλησίας του νά ἀποδεχθοῦν τά ζευγάρια ὁμοφυλοφίλων καί προειδοποίησε ὅτι ἡ μέχρι τώρα ἀρνητική στάση τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀγγλίας ἐνδεχομένως νά χαρακτηριστεῖ ὡς ρατσιστική! Ὁ ἴδιος, σέ μιὰ συνέντευξή του στό περιοδικό *Spectator*, δήλωσε πώς ἂν τά παιδιά του ἦταν gay, θά ἤθελε νά παραστεῖ στόν γάμο τους! *Θά προσεύχομαι μαζί τους. Σέ περίπτωση πού ἔκαναν γάμο, φυσικά καί θά παρευρισκόμεν!*... (Ἀνάκτηση 17-2-2024 ἀπό: <https://www.ekklisiaonline.gr/kosmos/arxiepiskopos-kantermpoury-an-ta-paidia-mou-itan-omofylofiloi-tha-pigaina-sto-gamo-tous/>)

Αὐτήν τή στιγμή ὑπάρχει Ἐκκλησία στή Λάρισα. Ἐμφανίζονται καί οἱ Πεντηκοστιανοί, μέ τήν ἐπωνυμία Χ.Ο.Ε. (Χριστιανική Ὁργάνωση Εἰρήνης), πού εἶναι ὑπό τούς ἀδελφούς Χασιώτη. Πολλές φορές ἔχουμε μιλήσει γιά τό θέμα αὐτό.³⁰ Πιστεύω ὅτι εἴστε ὅλοι ἐνημερωμένοι, καί δέν φαντάζομαι νά παρασυρθεῖ κανεῖς καί νά πάει μέχρι τήν πόρτα ἐκείνη! Ἄν τούς ρωτήσετε *Τί εἶναι ἐκεῖνο τό παραπάνω πού θέλετε σεῖς νά κάνετε, καί φύγατε ἀπό τήν Ἐκκλησία;* Ὡστε δέν σᾶς ἱκανοποιεῖ ἡ Ἐκκλησία μ' αὐτό πού δίνει; Ξέρετε τί θά σᾶς ἀπαντήσουν, καί μαζί μ' αὐτούς κι ὅλες αὐτές οἱ παραφυάδες τῶν αἰρετικῶν, μά Χιλιαστές εἶναι, μά Προτεστάντες μέ ὅλες τίς παραφυάδες τους; Ξέρετε ποιό εἶναι τό ἐπιχείρημά τους; Ἐνα εἶναι: *Γυρίζουμε πίσω στίς πηγές! Διότι τά πράγματα στήν Ἐκκλησία ἔφθασαν σ' ἓνα κατάντημα, σ' ἓνα ξέφτισμα, καί γυρίζουμε πίσω στήν ἀρχαιότητα. Ποιές πηγές; Διαβάζοντας φέρ' εἰπεῖν τίς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων, βλέπουμε πῶς ζοῦσαν οἱ Χριστιανοί τήν ἐποχή ἐκείνη, ἔτσι νά ζήσουμε καί ἐμεῖς. Εἶναι πασίγνωστο τό ἐπιχείρημά τους.*

Ὅταν ὅμως γυρίσουν πίσω, ἀρνοῦνται κατ' ἀνάγκη ὅλη τήν Παράδοση, γιά τήν ὁποία μάλιστα λένε ὅτι ἔχει ξεφτίσει. Ἀκόμη ἀρνοῦνται καί τούς Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας μας –εἶναι γνωστό ὅτι οἱ Προτεστάντες ἀρνοῦνται τούς Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας. Ἀλλά ὅταν λένε νά γυρίσουν πίσω, ἔχουμε τή θεωρία τῆς ἐπαναλήψεως τῆς ἀρχαιότητος. Ἀκοῦστε τί λέει ἡ θεωρία αὐτή: *Προχωρήσαμε, προχωρήσαμε, προχωρήσαμε... ἀστοχήσαμε, φθάσαμε σέ ἓνα ἀδιέξοδο. Τώρα λοιπόν, μέ ἓνα*

30. Βλ. Ὁμιλία 16η.

σάλτο, μ' ένα ιστορικό σάλτο δυό χιλιάδων χρόνων ἄν
εἶναι δυνατόν, νά γυρίσουμε πίσω. Εἶναι ποτέ δυνατόν
νά γίνει αὐτό;

Τελικά ποῦ βρίσκεται ἡ ἀλήθεια; Ἀγαπητοί μου, ἡ
ἀλήθεια δέν εἶναι στήν ἀρχαιότητα. Ὅπως πολύ ὀρθά
τονίστηκε, δέν εἶναι στό *testes antiquitatis*, ἀλλά στό
testes veritatis. Ἐκεῖ εἶναι ἡ ἀλήθεια, στήν μαρτυρία
τῆς ἀληθείας, καί ὄχι στήν μαρτυρία τῆς ἀρχαιότητος.³¹
Δέν μπορεῖς νά πεῖς θά γυρίσω πίσω στήν ἀρχαία ἐπο-
χή γιατί ἐκεῖ θά βρῶ τήν ἀλήθεια. Ἡ ἀλήθεια εἶναι μέ-
σα στήν Παράδοση τῆς Ἐκκλησίας. Καί ἡ Παράδοση
εἶναι ἕνας ζωντανός ὀργανισμός, πού ἀναπνέει, κινεῖ-
ται, προχωρᾷ, ἀναπτύσσεται. Αὐτό εἶναι ἡ Παράδοση.

Ὅταν λές θά ξαναγυρίσω πίσω, εἶναι σάν νά λές
εἶμαι ὀγδόντα χρονῶν, μέ ἐγκατέλειψαν οἱ δυνάμεις
μου, ἀρνοῦμαι τήν προηγούμενη ἱστορία μου, κάτι θά
κάνω, δέν ξέρω τί, καί θά ξαναγίνω πάλι ἑνός χρόνου
παιδί!

Γίνεται ποτέ αὐτό; Εἶναι ἀφύσικο. Καί ἀπόδειξη
ὅτι εἶναι ἀφύσικο τό ἀποτέλεσμα εἶναι ὁ κατακερματι-
σμός τῆς Πίστεως. Δῆθεν Βαρεθήκαμε, καί θέλουμε τά
ἀρχικά σχήματα στήν Ἐκκλησία (ἐπανάληψη τῆς ἀρ-
χαιότητος). Ἐλᾶτε, πιστοί, γυρίστε ἐδῶ· ἐμεῖς ἔχουμε
τήν ἀλήθεια! Ἐλᾶτε νά δεῖτε!... Καί βλέπετε μάλιστα,
καμμιά φορά, ἐκεῖνοι πού πηγαίνουν εὐχαριστιοῦνται!
Τόσο εὐχαριστιοῦνται, πού σοῦ λένε: Νά, ἐδῶ εἶναι ἡ

31. Βλ. Fr. Georges Florovsky, *Eastern Fathers of the Fourth Cen-
tury*, p. 152: "Fathers are not only witnesses to the ancient faith (*tes-
tes antiquitatis*). They are rather witnesses of the true faith (*testes
veritatis*)".

ἀλήθεια!... Ἀφῆστε ὅτι αὐτοί οἱ ἄνθρωποι ποτέ πρὶν δέν πλησίασαν τὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία γιὰ νά βροῦν ἐκεῖ πραγματικά τὴν ἀληθινὴ εὐτυχία. Καί τώρα πού πῆγαν ἐκεῖ, βρῆκαν τὰ ὑποκατάστατα, καί νομίζουν ὅτι εἶναι ἡ εὐτυχία!

Ἀπόδειξη λοιπόν εἶναι ὁ κατακερματισμός τῆς Πίστεως σ' αὐτές τίς παραφυάδες ὁμολογιῶν Πίστεως – ἐπόμενο εἶναι, ἀφοῦ λείπει ἡ Παράδοση ἀπὸ ἐκεῖ. Ὁ κατατεμαχισμός! Γι' αὐτό, ἔχουμε ἑκατοντάδες ὁμολογίες, πού ἡ μιά δέν μοιάζει μέ τὴν ἄλλη. Σέ ἓνα μόνο μοιάζουν· στό ὅτι δῆθεν νά γυρίσουμε πίσω, στή μαρτυρία τῆς ἀρχαιότητος.³²

Ὅμως δέν εἶναι ἐπαρκὴς ἡ μαρτυρία τῆς ἀρχαιότητος. Ἄν τό θέλετε, καί ἡ αἵρεση εἶναι μαρτυρία τῆς ἀρχαιότητος. Καί ὁ Ἀρειανισμός εἶναι μαρτυρία τῆς ἀρχαιότητος, ἂν τό θέλετε. Δέν εἶναι ἐπαρκὴς ἡ μαρτυρία τῆς ἀρχαιότητος, ἀλλὰ μόνο ἡ μαρτυρία τῆς ἀληθείας. Αὐτὴ δέ, ἡ μαρτυρία τῆς ἀληθείας, διασώζεται κατὰ ζωντανό τρόπο μέσα στοὺς Ἁγίους καί τοὺς Πατέρες, πού ἔχουν τὴν προσωπικὴ ἐμπειρία, γιὰ τὴν ὁποία μποροῦν νά μᾶς πληροφορήσουν καί νά μᾶς μιλήσουν. Κρατοῦν τὴν Παράδοση. Ὁ Κύριος εἶπε «κράτει ὃ ἔχεις»³³. Κι αὐτοὶ κρατοῦν τὴν Παράδοση!

32. Ἡ διαίρεση τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου εἶχε ἀρχίσει ἤδη πολὺ νωρὶς, μέ τίς διαφορὲς αἱρέσεις πού ἀναφάνηκαν, συνεχίστηκε μέ τὸ Σχίσμα Ἀνατολῆς καί Δύσεως (1054 μ.Χ.) καί κορυφώθηκε μέ τὴν Διαμαρτύρηση τοῦ Λουθήρου ἐναντίον τοῦ Πάπα (1517 μ.Χ.). Δυστυχῶς οἱ Χριστιανοὶ συνέχισαν νά διαιροῦνται, ὥστε σήμερὰ νά ἀριθμοῦν περὶ τίς 23.000 ὁμολογίες!

33. Ἀποκ. 3, 11, 2, 25, 22, 7.

Αὐτό λοιπόν τό «ὃ ἔχεις», πού λέει ὁ Κύριος, σημαίνει τήν παραδοθεῖσα πίστη, ἡ ὁποία ἔχει παραδοθεῖ ἀπό τόν Χριστό.

Αὐτό τό «κρατήσατε», πού εἶπε πάλι ὁ Κύριος, εἶναι ἓνα ρῆμα πολύ ἰσχυρό, καί ἐκφράζει σταθερότητα, κρατῶ κάτι καλὰ στά χέρια μου, καί ὅχι ἀπλῶς τό διατηρῶ στή μνήμη μου ἢ στά ἀρχεῖα μου. Συνεπῶς, ἐκφράζει κάτι τό ἀληθινά ζωντανό.

Ἐκεῖνο τό «ἄχρις οὗ ἂν ἦξω», ἕως ὅτου ἔλθω, καταδεικνύει ὅτι αὐτό πού μᾶς παραδόθηκε, ὅπως ἀκριβῶς μᾶς παραδόθηκε, ὀφείλουμε νά τό κρατήσουμε ἕως τήν Β΄ τοῦ Χριστοῦ Παρουσία· συνεπῶς νά τό κρατήσουμε χωρίς μεταβολές, χωρίς ἀλλαγές, χωρίς περικοπές καί ἀνανεώσεις σέ μέτρα κοσμικά.

Ὅταν χειροτονήθηκα ἱερέας, ἀγαπητοί μου, ἐδῶ καί κάποια χρόνια, ὁ ἐπίσκοπος, μετά τόν καθαγιασμό τῶν τιμίων Δώρων, πῆρε τόν ἅγιο Ἄρτο ἀπό τό Δισκάριο καί, ἀφοῦ ἔβαλε τό δεξί μου χέρι πάνω ἀπό τό ἀριστερό σέ σχῆμα σταυροῦ καί πάνω σ' αὐτό ἓνα σφουγγαράκι –μοῦσα τό λένε– ἔβαλε τόν Ἄμνόν, τό Σῶμα τοῦ Χριστοῦ. Καί ὅπως ἤμουν μπροστά του, ἀφοῦ ὁ ἴδιος μοῦ ἐναπέθεσε πάνω στίς παλάμες μου τό Σῶμα τοῦ Χριστοῦ, μοῦ εἶπε τά ἐξῆς λόγια, πού ἀποτελοῦν μέρος τῆς χειροτονίας σέ ἱερέα: *«Λάβε τήν παρακαταθήκην ταύτην, καί φύλαξον αὐτήν, ἕως τῆς Παρουσίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅτε παρ' αὐτοῦ μέλλεις ἀπαιτεῖσθαι αὐτήν.»*³⁴.

34. *Εὐχολόγιον τό Μέγα, Χειροτονία Πρεσβυτέρου*, ἔκδ. C', Βενετία 1891, σ. 165. Βλ. Β' Τιμ. 1, 13-14. Α' Τιμ. 6, 20-21.

Πάρε τήν παρακαταθήκη. Ποιά είναι αυτή ή παρακαταθήκη; Τό Σῶμα τοῦ Χριστοῦ, γιατί αὐτό ὑπῆρχε στά χέρια μου ἐπάνω. Ἀλλά τό Σῶμα τοῦ Χριστοῦ εἶναι ή Ἐκκλησία. Δηλαδή: Πάρε τήν Ἐκκλησία, κράτα τήν καλά τήν Ἐκκλησία, ἕως ὅτου ξανάρθει ὁ Χριστός, ἕως τήν Β΄ Παρουσία του, ὁ ὁποῖος θά σοῦ ζητήσῃ λόγο γι' αὐτήν τήν παρακαταθήκη πού πῆρες στά χέρια σου!

Ἀγαπητοί μου, εἶναι ἀξιοπαρατήρητο ὅτι κατά τήν Χειροτονία, ἀφοῦ θά γίνῃ ὁ καθαγιασμός τῶν τιμίων Δώρων καί θά πάρῃ ὁ ἱερέας στά χέρια του τόν ἅγιον Ἄρτο ἔτσι ὅπως σᾶς εἶπα, πηγαίνει πίσω ἀπό τήν ἁγία Τράπεζα, μέχρι νά φθάσουμε στό τέλος τῆς θείας Λειτουργίας καί νά κοινωνήσουν οἱ πιστοί. Εἶναι ἀρκετή ὥρα πού πρέπει νά κρατάῃ ἐκεῖ τόν ἅγιον Ἄρτο. Τρέμει κι ὅλας πολλές φορές... τρέμει! Κινδυνεύει ἴσως νά πέσῃ ὁ ἅγιος Ἄρτος· δέν ἔχει κανένα στήριγμα, παρὰ μόνο τίς φοῦχτες.

Αὐτό εἶναι σύμβολο, ὦ ἱερέα, ὅτι ὀφείλεις νά κρατήσεις τήν παρακαταθήκη, τήν Ἐκκλησία, ἕως τό τέλος τῆς ζωῆς σου! Νά τήν κρατήσεις σωστή! Πρόσεξε! Μήν ἀπορρίψῃς τήν παρακαταθήκη, μή τήν ποδοπατήσεις, μή τήν ἀρνηθεῖς· ὀφείλεις νά τήν κρατήσεις ἐκεῖ!

Αὐτό, ἀγαπητοί μου, εἶναι πολύ συγκλονιστικό. Καί ὅσο μπορῶ νά διατηρῶ μία ἀγαθή συνείδηση, θά ἤθελα νά σᾶς λέω ἕνα σωστό κήρυγμα, νά σᾶς λέω τήν ἀλήθεια, καί πάντα τήν ἀλήθεια, ἐπειδή μοῦ ἐμπιστεύθηκε ὁ Κύριος αὐτήν τήν παρακαταθήκη, δηλαδή τήν Ἐκκλησία. Κι αὐτή ή παρακαταθήκη εἶναι ἐμπιστευμένη σέ κάθε κληρικό. Σέ κάθε κληρικό! Καί ὀφείλουμε

νά τήν παραδώσουμε στά χέρια του ἀκέραιη, ἀνόθευ-
τη! Ἀντιλαμβάνεστε τήν εὐθύνη μας; Ἡ ἱερωσύνη δέν
εἶναι τίτλος τιμῆς· εἶναι εὐθύνη, φοβερή εὐθύνη! Φοβε-
ρή... φορική εὐθύνη! Σᾶς τό λέω, φοβερή εὐθύνη!³⁵

Ἀλλά ἀκόμη ἀξιοπρόσεκτο εἶναι αὐτό πού λέει ὁ
Κύριος, ὅτι «οὐ βάλλω ἐφ' ὑμᾶς ἄλλο βάρος», δέν σᾶς
βάζω ἄλλο βάρος. Ὅπωςδήποτε τό Εὐαγγέλιό του εἶ-
ναι ἓνα βάρος, εἶναι ἓνας κόπος· ἀλλά μᾶς τό βεβαιώ-
νει ὁ ἴδιος στό Εὐαγγέλιό του: «ὁ ζυγός μου χρηστὸς
καὶ τὸ φορτίον μου ἐλαφρόν ἐστιν»³⁶.

Πότε ὁ ζυγός τοῦ Κυρίου εἶναι χρήσιμος καί πότε
τό φορτίο του εἶναι ἐλαφρό; Ὅταν πραγματικά θέλου-
με νά σωθοῦμε. Καί τό ὀρθόδοξο κήρυγμα, πού βασί-
ζεται στήν Παράδοση τῆς Ἐκκλησίας, ὅπως αὐτή μᾶς
παραδόθηκε, πού ὁ Κύριος μᾶς εἶπε νά τήν κρατᾶμε
καλά, εἶναι τό κήρυγμα τῆς σωτηρίας μας.

Κυριακή, 22 Ματίου 1981

35. Βλ. Ὅμιλία 20ή, ὑπόσημ. 25.

36. *Ματθ.* 11, 30.